

140
1986

კომუნისტი

2
1986

საქართველოს კომპარტიის XXVII ყრილობა

24-25 იანვარს თბილისში მუშაობდა საქართველოს კომუნისტური პარტიის XXVII ყრილობა. მოსხვენება ცენტრალური კომიტეტის ანგარიშისა და სკკპ პროგრამის ახალი რედაქციის, პარტიის წესდების (შემოთავაზებული ცვლილებებითურთ) პროექტების საკითხთა გამო ვაკეთა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ჯ. ი. პატიავიძელმა.

საქართველოს კომუნისტთა ამ დიდ ფორუმზე გაიმართა საქმიანი ბჭობა. ყრილობის დელეგატებმა შეიმუშავეს ვრცელი, შეცნირულად დასაბუთებული პროგრამა, მა ჯერ კიდევ არსებული ზოგიერთი ნაკლისა და სიმაწინჯის აღსაკვეთად, ყველგან და ყველაფერში სამართლიანობისა და წესრიგის დასაცავად, პარტიული, სა-

ხელმწიფო, შრომის დისციპლინის განსამტკიცებლად, რესპუბლიკის ეკონომიკაში, მთელ ორგანიზატორულ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ახალ თვალსაჩინო წარმატებათა მოსაპოვებლად.

ყრილობამ განიხილა „სრ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1986-1990 წლებისა და 2000 წლამდე პერიოდის ძირითად მიმართულებათა“ პროექტი – მომხსენებელი საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე დ. ლ. ქართველიძე.

ყრილობამ ერთხმად მიიღო დადგენილება ცენტრალური კომიტეტის საანგარიშო მოსხვენების გამო, რეზოლუციები სკკპ პროგრამის ახალი რედაქციის პროექტისა და სკკპ წესდების (შემოთავაზებული ცვლილებებითურთ) პროექტის საკითხებზე.

თბილისი, 1986 წლის 24 იანვარი. საქართველოს კომპარტიის XXVII ყრილობა.

ო. თფრეასი, ნ. ცხომერაშვილისა და მ. დითიაშვილის ფოტო (საქინფორმის ფოტოტრონიკა)

მუქარა შეხვედრითავე საქართველოს სახეებს

3 5 3 3 4 6 1 0 2 4 4 2 3

91781

საქართველო მშობელი, ჭალარა და ბრძენი, ჩვენი ტკბილი აკვანი და საძვალე ჩვენი. ცხადში დანახული თუ განაგონი ზღაპრად, ამთავითვე, პატარავ, შეიყვარე მძაფრად. ათას წარღვას გაუძლო, ათას მეხს და რისხვას, ბედთან შეურიგალმა უძველესმა სისხლმა. მედგრად უმკლავდებოდა მტერს, მოხვეულს ჯარად, მისი ქედუხრელობით იამაყე მარად. მამულს შენსას, კაშკაშა ვარსკვლავით მბრწყინავს, ზეცამ შენი სიცოცხლე რახან მოუვლინა. გაუფრთხილდი მის ლამაზ აწყმოსა და წარსულს, ისე, როგორც შეპფერის ქართველის ძეს და ასულს. გზები გაიჩირაღდნე სათნოების ლამაზით — დაიხსომე ანდერძი შენი პაპის პაპის. გაიგონე ყვირილი კურთხეული მიწის, სიყრმიდანვე მიეცი ერთგულების ფიცი.

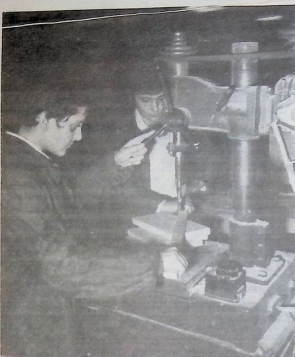
წიგნი, წიგნი გიყვარდეს უწინარეს ყოვლის, გარჯაშიაც არავის არ დაუდო ტოლი: არას გარგებს მარტოდენ ქადილი და კვენა, შენი ნაღდი ადგილი დაიმკვიდრე ქვეყნად. მეც თუ რამ ვიგალობე, თუ რამ ლექსი ვწერე — მამულს, როგორც შემეძლო, ისე მოვეფერე. და თუ ჩანგი ან კვლავაც უნდა ავთოროლო, მხოლოდ საქართველოსთვის, სამშობლოსთვის მხოლოდ. მაღე შენც დაგანება მხრებზე ქვეყნის ტვირთი, სინამდვილედ; ზღაპარიც, ლეგენდაც და მითიც. ჰოდა, მტკიცედ ატარე, ჰოდა, მედგრად ზიდე, ოღონდ არ ჩაიმუხლო, ოღონდ არ შეშინდე. ოცნებაც და იმედო მშობლიური მხარის, ჯერ მზის თბილი სხივი ხარ და აღმასი მთვარის. გაიზარდე, გაივსე, შენი ბედი ნახე, შუქად შემეტებოდე საქართველოს სახელს.

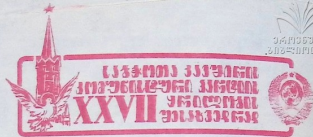
მანავარი მ. ქლიპაძე

ქაქ. სსრ კ. მარქსის
საბ. საბ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

ამ მოწარმების ნახაზში გამოტანილი ოსტაძის ნახაზს არ ჩამოშვარება.

ტარები, გონიობი, ბარისა და ჩაქუნის ტარები, გოგონების მიერ შეკერილი საზაფხულო კაბები, ბავშვის ფარულიანი ქუდეები, მგვილის გადასაფარებლები, ხელსახოცები გაეიტანეთ გამოფენა-გაყიდვაზე და მიღებული თანხა — 300 მანეთი მშვიდობის ფონდში ჩაერიცეთ.

მარლან შახინია,
თბილისი, 77-ე საშუალო სკოლა, კ. ლუბლიძის
სახელობის რაზმელის საბჭოს თავმჯდომარე.

აქტიურად ჩაეებით ექსპედიციაში — „სსრ კავშირი ჩემი სამშობლოა“. შევისწავლეთ ჩვენი მშობლიური ქალაქის ისტორია თავისი განახლებული ძეგლი უბნებით. ამასთან დაეკავშირებთ შეგვედრა მოეუწყვეთ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული ძეგლთა დაცვის მთავარი სამმართველოს უფროსს ირაკლი ციციშვილს და ქალაქის მთავარ არქიტექტორს შოთა ყაულაშვილს.

შორანა ხარაბაძე,
თბილისი, 61-ე საშუალო სკოლა, ვ. კეკელიძის
სახელობის მე-11 რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე.

ჩვენს რაიონში მრავალი სახელოვანი აღამაინი ცხოვრობს, ზოგ მათგანს შინ ვეწვიეთ, ზოგიც სკოლაში მოვიწვიეთ რაზმელის შეკრებებზე. შევისწავლეთ მათი ბიოგრაფიები, საქმიანობა, შრომაითი მიღწევები და ამის საფუძველზე შევექმნით ალბომი — „ჩვენი რაიონის სახელოვანი აღამაინები“.

ლევან კვიციანი,
თბილისი, 59-ე საშუალო სკოლა, შ. გვლიანის
სახელობის რაზმელის საბჭოს თავმჯდომარე.

სტრუქტურა საქმიანობა პედაგოგები

რაზმელის ხელმძღვრე ოსტატების მიერ დამზადებული ენიანი და უენო საღამურები, ზორცის დასაკები ხის ჩაქუნები, სარეცხის ამოსაღები საეცეები, თთის-

ჩვენი რაზმელი მგზნებარე რევილუციონერის, მიხეილ ივანეს ძე კალინინის სახელობისაა. ეურნალ „ვოევატის“ დახმარებით დაეუკავშირდით სსრ კავშირის ყველა იმ პიონერულ რაზმელს, რომლებიც მ. ი. კალინინის სახელს ატარებენ და გაეცეანით მათ საქმიანობას.

საბჭოთავო ყაზახხანისა
XXVII ყაზახხანისა
საბჭოთავო ყაზახხანისა

კვიციანი
მარტონი
1926
ნოემბერი 26

2 თებერვალი 1986

წარმატებით დაიბყარით პიონერთა საცემირო მარ-
შის სამივე სიმბოლე.

მის ვეტერანთა სტენდი, — აი, ჩვენი რაზმეულის ნობა-
თი პარტიის XXVII ყრილობას.

სათუნა გველსინინი,

თბილისი, 51-ე საშუალო სკოლა, მ. ა. კალინი-
ნის სახელობის მე-8 რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე.

გიორგი პარპიანიანი,

თბილისი, 146-ე საშუალო სკოლა, კოშკაშვილის
50 წლისთავის სახელობის რაზმეულის საბჭოს თავ-
მჯდომარე.

შევისწავლეთ ჩვენს რაიონში მცხოვრებ ომის მო-
წაწილეთა და შინმოუსვლელთა ბიოგრაფიები, მათი სა-
ბრძოლო საქმეები, მოვაწყვეთ შეხვედრები, შევადგინეთ
რაიონის საბრძოლო დიდების ალბომი.

ჩვენ, ხელოვნების ნორჩმა წარმომადგენლებმა, გავ-
მართეთ დიდი საზეიმო კონცერტი, რომელიც ჩვენი ქვე-
ყნის კომუნისტთა დიდ ფორუმს მივუძღვევით. გაღაწყვე-
ტილი გვაქვს, ყრილობისა და ზამთრის არდადეგების
დღეებში ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრში
გაემართეთ კონცერტები და შემოსული თანხა მშვი-
დობის დაცვის ფონდში ჩაერიცხოთ.

შედლებისდაგვარად ევხმარებით შინმოუსვლელთა
მოხუცებულ დედებს.

სოფიკო ალაშია,

თბილისის სახელმწიფო ჭრთოვრადიული სასწავ-
ლებელი, კოტე მღებრიშვილის სახელობის რაზმეუ-
ლის საბჭოს თავმჯდომარე.

თინა მირია,

თბილისი, 75-ე საშუალო სკოლა, ზოია რუხაძის
სახელობის რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე.

ჩვენი სკოლის მარჯვენაფლანგელი რაზმეული ღირ-
სეულად ხვდება კომუნისტთა დიდ ფორუმს. აქტიურად
ჩაეხებით ლაშქრობა-ექსპედიციის — „პარტია ჩვენი მე-
საქეა“. გავეცანით და შევისწავლეთ ჩვენი შეფის — სო-
ცულზრუნველყოფის სამინისტროს სასწავლო საწარმოს
80-იანი წლების კომუნისტთა ცხოვრებასა და მოღვაწეო-
ბას. მოვაწყვეთ გამოფენა დევიზით — „ჩვენს სწავლას,
ჩვენს შრომას შენ გიძღვნი, მშობლიური პარტია“.

ნინო ლომიძე,

თბილისი, 24-ე საშუალო სკოლა, ზოია კოსმო-
დემიანჩუკის სახელობის მე-8 რაზმის საბჭოს თავ-
მჯდომარე.

კარგი სწავლა და სანიმუშო დისციპლინა, „თეთრი
ფარი“ და „შავი საბადო“ — 7 ტონა მაკულატურა და
9 ტონა ჯართი, სკოლის შემოგარენში ხეივანი და ყვა-
ვილნარი, რაიონში მცხოვრები პარტიის, ომისა და შრო-

თ. მ. კოსტოპოლიძის კომპოზიციით
საქართველოს სსრ-ის მინისტრთა
საკრებულოს დასრულებული

ჩვენთვის

წიგნები
აქვეა

ფიქრი
თ. აბაგოძის

საბავშვო

საბავშვო ფიქრი. მისი პირობები ხელს უწყობს ჩვენი
თავისუფლების დაცვას, მ. შიგნითადაც ვიხსენებთ
მეგობრულად მოგვარებას.

ზამთრის დროსაც კი ვიხსენებთ ჩვენი
მეგობრულად მოგვარებას, ახლავე იხილეთ ჩვენი
საბავშვო ფიქრი, მისი დროსაც კი.

ქვარაში ტურისტებს რა გამო-
ლევს... ჰოდა, ასეთი რამ მიაბეჭ-
და: როცა აქაურმა მასპინძლებმა ერთ
უცხოელს, რომელმაც უღანის-
პირა ქვეყნის მცხოვრებს, ნახე-
რად ხუმრობით და ნახვარად სე-
რიოზულად უთხრეს — ჩვენი მიწა
ისეთია, მარცვლი ხელუფლება რომ
მოისროლო, წალმა ამოვო, მას გა-
რემოსთვის თვალი მოუვლია, ხელ-
ები ფართოდ გაუშლია და, უთქვამს:
ბედნიერი ხალხი ხართ, ყველაფერი
თავისით მოვლით, მუშაობა არ
გჭირდებათ.

ეს ამბავი მახინჯაურში მომხდარა.
მასპინძლებს აღარაფერი უთ-
ქვამთ, ჩაიციენს და თავი გადააწე-
ნის თურმე მხოლოდ. პირველი შე-
მთხვევა არ ყოფილა ეს და იმიტომ.
ასეა, სამწუხაროდ, ბევრ შორიდან
მყურებელს ჰგონია, ვითომ მართ-
ლაც თავისით ამოდიოდეს, იზრდ-
ბოდეს და მოსავლს იძლეოდეს
ლიმონი და მანდარინი, ხურმა და
ფორთოხალი, ჩაი და დაფნა, მუშ-
ადა და ტუნჯა...

არა, კარგი და გემრიელი თავი-
სით არაფერი მოდის, ყველაფერს
გულმოდგინე, დაუხარული, მუს-
ჩაუხარული შრომა სჭირდება.

ეს უფროსებმა კი არა, მახინჯა-
რელმა პიონერებმაც კარგად უწყი-
ან. მეტიც უწყიან მათ: მუშაობასაც
სწავლა უნდა, ზუსტად უნდა იყო-
დ, თუ როდის, რით, როგორ უნ-
და იმუშაო. ამ „საენის“ მასწავლ-
ბლები ქემშარტიად ყარებენ ჰყავთ,
არა მარტო ოჯახში (დედა, მამა თუ
ძმა), არამედ საბჭოთა მეურნეობასა
და კომუნურნეობაშიც, რომლებთან-
აც საშუალო ურთიერთობა აქვთ.
რებთ. საემის ცოდნა საქმის კეთე-
ბის პროცესში შეიძინება და უფ-
რო შორს რომ არ წვაიდეთ, გავიხ-
სენით, თუ რამდენი ოფლი ღვარეს
გასულ ზაფხულს სახალხო დოვლა-
თის გასამდიდრებლად ი. ჭინჭარა-
ძის სახელობის საშუალო სკოლის
მეშვიდეკლასელებმა — თ. თურმა-
ნიძემ, მ. ბაგრატიშვილმა, ი. ქურ-
იძემ, რ. და ზ. ჭინჭარაძემ, ი.
ბოლოქაძემ, გ. ჯათამაძემ, რ. ბე-

ახალუზაველი და უმთავრესად მისი ჯიშარა-
ბის მრეწველი თამაზაბაბაშვილი...

რიძემ და კიდევ ბევრმა სხვამ. აი,
ციფრები, რომლებიც მათ გულმო-
დგინებაზე მეტყველებენ: მოკრი-
ფეს და ჩაბარეს 6000 კილოგრამ-
ზე მეტი ხარისხიანი ჩაის ფოთო-
ლი, ძირი შემოუთონეს ასობით
მანდარინის ხეს (4,8 ჰა ფართობზე),
გათონეს 3,8 ჰა ჩაის პლანტაცია,
ჩინი ღდის განმავლობაში ჩვეუ-
ლით თავგამოდებთ ეხმარებოდნენ უფ-
როსებს ბოსტნეულის მოსავლის
აღებაში, შრომითი სემსტრის მან-
ძილზე თვალისჩინივით უვლიდნენ
სკოლისათვის გამოყოფილ 1 ჰა ჩა-
ის პლანტაციას (ვათახნა, სასუქის
შეტანა, გაყრება, კრეფა...). აი, ამ
დახურებული საქმიანობის რომ
დაეწინა იხინი იმ უცხოელ ტუ-
რისტს, მაშინ არ იტყობა, ყველა-
ფერი თავისით მოვლით...

ბევრი მათგანი მიაღწევს კიდევ სა-
წყადესს.
მახინჯაურის ი. ჭინჭარაძის სახე-

ახალუზაველი პიონერის სკოლის
ბავშვი საბურთალოს რაიონის
კალმუხანის ბანის პარკში
უბრუნდება

ლობის საშუალო სკოლის პიონერული ორგანიზაცია რაიონში კარგ რეპუტაციით სარგებლობს. ამ ორგანიზაციის წევრები საქმიანი, ინიციატივიანი პიონერები არიან. განსაკუთრებული ენთუზიაზმით გამოირჩევიან მარჯვენაფლანგელები — მეხუთე და მეექვსეკლასელი პიონერები. ერთ დავალებას რომ შესასრულებენ, ისინი გულხელდაკავშირებით ერთმანეთს დაეხმებიან. ისინი არ იციან დაძაბვის მოლოდინში, არამედ მამნივე შედეგებს პიონერთა ოთახის კარს და მერს ხელმძღვანელს შემოეხვევიან — საქმეს მოვრჩით და ახლა რაიმე სხვა დაგვაუკუთო, თან იქვე სთავაზობენ ახალ-ახალ იდეებს. ასეთები არიან მეხუთეკლასელები მინანა ახველიანი, ნინო და არჩილ

რმა ისახელა თავი, ჩვენ რამდენიმეს დასახელება ვეცნობო: ია ბერიძე (90 კგ), ლამარა ცისკარიძე (300), რევაზ მახარაძე (210), გოჩა ცისკარიძე (250), ლალი შაინიძე (80), გენადი ზოიძე (220), მზევიანარ კონცელიძე (350)... სულ 10 ტონა თივა შეგროვდა, ეს კი თავადაც ხედებით, არცთუ ისე ცოტაა.

2 ოქტომბერს, საცემირო რადიონახაზე, ყველა რაზმმა აიღო პიონერული სიტყვა და სწორედ მარშის ახალი ეტაპის დღეების („რეგულაციური გეაქვს ნაბიჯები“) შესაფერისი გულმოდინებითა და ენთუზიაზმით აჰყვა დასახულ სიმალღეთა აღმართებს. რაზმელებს და ლენინური გაცვეთილები; პროფ-

ტექნიკური სასწავლებლების, ტექნიკემების, საწარმოთა კომპლექსების ელემბთან ერთად იმართება მომავალი პროფესიებისადმი მიძღვნილი საუბრები, ექსკურსიები, დისკუსიები; ემზადებიან და აბარებენ „სპორტული ცვლის“ ნორმებს (დღეობით — „იყავ მზად შრომისა და სსრ კავშირის დაცვისათვის“); მოწარმოებენ ოპერაცია „ხუთფურცელაში“; თავიანთი წვლილი შეაქვთ სასურსათო პროგრამის განხორციელებაში; ავრობებენ ჯათოსა და მაკულატურას. სხვათა შორის, მარშის მაკულატურაც და ჯართიც მათ გეგმის გადაპარებით ჩააბარეს. წუღს თავიანთ შესაძლებლობებს გადახედეს და მეტი ივალდებულეს — 12 ტონა ჯართისა და 2 ტონა მაკულატურის შეგროვება აქვთ გადაწყვეტილი. და, უმეფლოა, შესასრულებენ კიდევ ნაკისრ ვალდებულებას.

მსხინჯურელი პიონერები ფეხდაფეხ მიჰყვებიან ცხოვრებას. ამის ერთ-ერთი გამოხატულება გახალათ თუნდაც ის, რომ თავიანთ ოთახში მოაწყვეს მშენიერი სტენდი — „ღირსეულად შედეგებით სკვებ და საქართველოს კომპარტიის XXVII ყრილობებს“. სტენდი მრავლისმეტყველი და მრავალფეროვანია. გარდა ამისა, მსხინჯურის საბჭოთა მეურნეობის ტერიტორიაზე, ე. ი. ლენინის ძეგლთან, პიონ-

წახიცი
და —
ნარბივი
ჯიონხარაძის
მეფატილი
მინიონი
ისახიცი
აბრძობა
პაქარი.

კომინსტრული
აქციები
პასუხებს
სკვებ
XXVII
ყრილობებს
მრავალფეროვანად
აღმოვს.

ბერიძეები, ირმა ხალვაში, მალხაზ ხოფერია, მეექვსეკლასელები მიახ ხოფერია, ხათუნა გორგილაძე, ია და ცირა ბერიძეები, მიახ თურმანიძე, ზაურ ცენტრაძე და სხვები. მაგალითის ძალა კი, მოგებხსენებთ, დიდა და მეწინავე პიონერებს მამნივე ამოუდებებიან ხოლმე მხარში მათი ამხანაგები.

ასე იყო, მაგალითად, გასული წლის სექტემბერში. ოპერაცია „წიქარა“ გამოცხადდა თუ არა, ატყდა ერთი ფაცაფუცი და მალე დახვდა სკოლის ეზოში ნორჩების მიერ მოზიღული თივა. ამ საქმეში ბევ-

ნერებმა გამართეს მომავალი ყრილობებისადმი მიძღვნილი „წითელი ვარსკვლავის ზეიმი“, რომელსაც ესწრებოდნენ შიფი კოლმეურნეობის კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანი, სამამულო ომის ვეტერანები, ხანშიშესული კოლმეურნეები. საინტერესო ღონისძიება გამოვიდა.

მახინჯაურელმა პიონერებმა იცანა, რომ ქვეყნის მომავალი პატრონები ისინი არიან და ამიტომ აქედანვე ეჩვევიან ყარათიანობას, საზოგადოებრივი ქონების მოვლასა და გაფრთხილებას. საინტერესოა, რომ უფრო „პიონერის“ ფურცლებზე წამოწყებული საღიკუსიო წერილი „ჩემი და ჩვენი“ მთელმა

დერეფნებში, საკლასო ოთახებში, თვალსაყურს ადევნებენ, რომ ვინმე მინა არ ჩამატვიროს, ვერც არ დაჩხანოს, პურს უდიერად არ მოეპყრას, გავკეთილი არ გაუცდინოს. რაზმის მთავარმძარეს, გვიც ავაჩქინებ კარგი „თანამებრძოლები“ ჰყავს — მეშვიდეკლასელები რაზმს აბუსკრიძე, ბადრი შვიცივილი, ნინო ვაბუნია, მეთხევასელი ზვიად ჩაღლიშვილი და სხვები.

საინტერესოა მახინჯაურელ პიონერებთან საუბარი. მართალია, საკლასო მიღწევებზე ხშირად ლაპარაკი მინცდამინც არ უყვართ, მაგრამ თუკი შეეკითხებით, მოგივებინან, არაფერს ღვაძიმალავენ. არადა, მოსაყლი ბეერი რამ აქვთ.

აი, მავალითად: ოთხშაბათი პოლიტინფორმაციის დღეა; მათი პოლიტინფორმაციის ზაურ ცენტრამე ისე კარგად ერკვევა საზინაო თუ საგარეო ვითარებაში, რომ უფროსებზეც კი ინტერესით უსმენენ ხოლმე. სამაგალითოდ მუშაობენ თემურელები. მახინჯაურელები მეგობრობენ ჩეხოსლოვაკიის ლუბოჩინის 9-წლიანი სკოლის მოსწავლეებთან, დნებროპეტროვსკელ პიონერებთან, ქედის რაიონის სოფელ კვარტის ნორჩ თანატოლებთან. საინტერესოა სპორტული მიღწევით გამოიჩინა თავი ნარგოზი ჭინჭარაძე — მისმა განვრთნილმა მიმინომ ამ ორი წლის წინათ (მამის ნარგოზი მესხეთელ კლასში იყო) სამტრედიამო გამარჯვებულ ბაზილითა რესპუბლიკურ საველე შეჯიბრებზე მალაი ჯილდო დაიმსახურა.

ცალკე უნდა გამოიყოს წითელკვლამეობელთა საქმიანობა. მათი მუშაობა რომ მაღალ დონეზე დას, ეს არც არის გასაკვირი, რადგან თვალწინ გვიბრძობისა და ვაცკცობის დაფასების მშვენიერი მაგალითი აქვთ — ამავე სკოლის დირექტორის, სერგო ჭავჭავაძის მშვენიერი წიგნი „სამშობლოს ზეცა ჩემი სახისა“, რომელშიაც დაწერილებითაა მოთხრობილი მახინჯაურელთა საამაყო შვილის, საბჭოთა კავშირის გმირ ისრაფილ ჭინჭარაძის ბავშვობის, უბაუკობის, [დაეკაცების, შრომითი და საბრძოლო გმირობის ის-

ტორია. სკოლაც ისრაფილ ჭინჭარაძის სახელს ატარებს და არა მარტო კერიაა, რომ აქტიური პიონერები ჭეროვან პატრეს მიაგებენ ისრაფილის თანამებრძოლებსა და ომგადახელო თანასაფლავებს — სამხედრო მჭირნავ ნურკი ჭინჭარაძეს (ისრაფილის ბიძაშვილს), დ. მამულაიშვილს, ა. კონკლიძეს, დ. ჭინჭარაძეს, ი. დ. ბერიძეს, დ. გორგილაძეს, მ. ფაღავეს... სკოლის პიონერულ ორგანიზაციის მჭიდრო ურთიერთობა აქვს თანასაფლავ ჰერერანთან — ნ. ბერიძესთან, დ. სამედიკოსთან, ა. ბოცვაძესთან, ხ. ხალვაშთან, ქ. ახვლედიანთან, თ. ხელვაქისთან. ეს ურთიერთობა მარტო მათი ბიოგრაფიის ჩაწერით ან ალბომში ფოტოსურათების ჩაყრით როდი იფარგლება, ვეტერანები ხშირად მოდიან სკოლაში, ესწრებიან ამა თუ იმ ღონისძიებებს, პიონერებზეც ხშირად ეწვევიან ხოლმე მათ, ესმარებთან პირად მეურნეობაში, ინტერესით ისმენენ მათ ნაამბობს.

მახინჯაურელი პიონერები თავიანთი საქმიანობით სამშვიდობო საქმეს ემსახურებიან. — თუნდაც იმიტომ, რომ მათი ბავშვური, მაგრამ გამრჩე ხელებით შეგროვებული თივის თუ მოკრეფილი ჩაის საფასური უყვამანოდ გადარბიებს მშვიდობის ფონდში; თუნდაც იმიტომ, რომ გადწყვეტილი აქვთ, მიმიდინარე წელს კანაშველო ქალაქ მხოზურისკი ერთ კთხებში მოაწერონ ღონისძიებები (ამის თაობაზე ისინი უკვე შეუთანხმდნენ „მხოზურისკი“ დირექციას); თუნდაც იმიტომ, რომ ისწავლან უფრო...

ერთი შეხედვითაც აშკარად ჩანს, რომ მახინჯაურელი პიონერებისათვის ღონისძიებები ერთდროულად საკავშირო მარტის ახალი ერტაის დევნი — „რევოლუციური გავქმის ნაბიჯები“. ეს ის ბავშვები არიან, რომლებმაც კარგად იციან, რა სურათი და რის ძალაც უნდა შესწევთ. ამიტომ, უმუშველთა, ისინი აუცილებლად აიღებენ იმ სიმაღლეს, საითკენაც ასეთი ენათმეცნიერი, ქვეყნობრივ რევოლუციური ნაბიჯებით მომართებიან.

მადარაინის კარვის მადარაინისა. ნამდ მადარაინის კარვის მადარაინისა. ნამდ მადარაინის კარვის მადარაინისა.

რამეულებმა განიხილა. პიონერებმა ბევრი იკამათეს, ისჯელეს და თავიანთი ნაზრევი მაშინვე გაუგზავნეს უფროსს. საერთოდ, ყველაფერიდან ჩანს, რომ ამ სკოლაში კარგად იციან საზოგადოებრივი, საერთო-სახალხო ქონების ფასი. ცხადია, ნაწილობრივ ამანაც განაპირობა „წიორი მილიციელთა რაზმის“ ჩამოყალიბების იდეის დაბადებაც. ამ რაზმის წევრები მორიგეობენ

მ ი რ რ ი ქ ე ჯ ა ლ მ ა ქ ე

გახატარი თამარ ფხიკია

მ თ ხ რ ო ბ ა

1. ალექსანდრე მასწავლებელმა ორჯერ კიდევ ჩამოურბინა მერსებს, მერე ხელები მაღლა ალაპყრო და დაფსოთან მდგომ მოსწავლეს სასოწარკვეთილებით შეჰყვირა:

— დაწერე, ბიჭო, დაწერე, თუ წერ რამეს!.. სულ აღარ გეჩქარება? გათავდა გაკვეთილი და ვე არის!

სრული სიმართლეთაო, გაივლო გულში ყარამანმა, ნამდვილად არსად არ მეჩქარებო. კაცმა რომ თქვას, მაინც რატომ უნდა ეჩქარებოდეს? მეორე გაკვეთილია, წინაა შესამე, შეოთხე, მეხუთე... აჩქარება რას უშვების?

— არ წერ, ხომ? არც არაფერს ამბობ? — ამოიკვნესა ალექსანდრე მასწავლებელმა.

რა სულსწრაფი ვინმეაო, ფიქრობს ყარამანი გეომეტრიის მასწავლებელზე. თვითონ სად ეჩქარება? სად გარბის? ვინ მოსდევს, რას ბზრილებს ჩიკორივით? კისერი მოგწყდება, მის აქეთ-იქით სირბილს თვალი რომ მიადევნო. დაჯდეს იმ თავის მაგიდასთან, დაწყნარდეს...

გამხლარი, ტანმორჩილი კაცია ალექსანდრე. ყარამანი უკვე ზევიდან დაჰყურებს; სულ რაღაც ერთი წლის წინ კი ქვევიდან შესცივინებდა და შექნაოდა. ახლა ტანიც აიყარა, ხმაც სხვა აქვს, სახისა და თვალების გამომეტყველებაც. ამას მასწავლებელიც აღიარებს. ზრდაში კი ხართ ყოჩადები, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჭკუა კი არ გემატებათ, გაკლებათო. ნეტა თუ იცის, რაფიკომ მენუშლა რომ შეარქვა? პირველ სემესტრში ორიანი დაუწერა ბიჭს გეომეტრიაში და „დაზარალებულმა“ ჯავრი ამით იყარა.

— გძინავს, ყარამან? — ჰკითხა მასწავლებელმა, — არაფერს ვიტყვი? გელოდებით, ყმაწვილო...

— ვაბალო, პატივცემულო, კარგად მოიფიქროს.

ეს გიგუცაა, სათვალისანი, ყარამანის მერხის მოზიარე. გეომეტრიის გაკვეთილი მისთვის სასიამოვნო გასეირნებაა. რა უნდა ჰკითხოთ, რომ პასუხი შეგავიანოს. კარგად მოიფიქროსო, იხუმრა ბიჭმა. გვონათ, ცინებდა ვინმეს მის უბიძო სუმრობაზე? თვითონ ფხუყუნებს...

გიგუცას უკან ნათია და რაფიკო სხედან. ნათიას გეომეტრიის სახელძმვანელო გადაუშლია, ყარამანისკენ გამოუშვებია, რაღაც ნინახზე თითი მიუბუჭვინა და ანიშნებს, აპა, წაიკითხე და უპასუხო. ვითომ არ იცის, რა წამიკითხვლი და მოპასუხეცაა ყარამანი.

— ხომ არ გავიწყდება, სასწავლო წელი რომ მთავრ-

გ ა ჯ ღ ა ბ ე ჯ ა

დება? არ მოგიტანენ სიყვითლე ეს ორიანები, ყმაწვილო...

- ნუ დამიწინე ორიანს, - ეძულარება ყარამანი ალექსანდრე მასწავლებელს. მიიწერა სასწავლო წელი, როდისღა უნდა გამოასწიროს? - შემდეგი გაკვეთილისთვის ყველაფერს გავიშვებო...

- დაბრძანდი, ყმაწვილო.

ყარამანმა ზანტად გასწია თავისი მერხისკენ.

- ყვა-ყვა, ყვანალა! - ჩანჩახვავა ყარამანი რაგიკომ.

- მომიცოდო! - შეუდრინდა ყარამანმა.

- ეს, ყარა-მან, ყარა-მან, - მასწავლებელს ხელში კალამი უჭირავდა, ვურნალს ჩასცქერის, ხმაძალდა ითვის ყარამანის ორიანებს, - ერთი, ორი, სამი, ოთხი... კი, როგორ არა, ყვათია, ყვანალა, ყარა მანი (ყარა თურქულად შავი ყოფილა, მან - კაცი გერმანულად), ესე იგი შავი კაცი. იყავით თქვენ თეთრყირმიზებში, ლამაზებში, სათვალისაწიში, მიწერეთ ორიანები... ყარამანი ყველაფერს აიტანს, გაუძლებს.

- შენ გგონია, მისხარია ამ ორიანების წერა? მაგრამ ინიშობინი რომ არ იგი გვერტერია? ორი სიტყვა მაინც გეთქვა ერთად, ორი სიტყვა... - ჯალამს ხელში ატრიალებს, ხან მარჯვნიდან გახედავს ყარამანის ორიანების მწერს, ხან მარცხნიდან, იჭმუნებდა, სენეშის.

- პატრონად მითხარია... ა, მთელი კლასი გვისმენს. იგი რამე გვერტერია?

ყარამანი აღვა.

- კი ვიცი, კი ვიცი, - კარნახობს რაგიკო.

- ვიცი, - ყოყმანით იმეორებს ყარამანი.

- გისმენ, - ალექსანდრემ კალამი დადო.

- შტატოვზე დამატებული ყვადრატული ღაფა... - კარნახობს გიგუცა.

ყარამანი სიტყვისიტყვით იმეორებს.

- არ თქვა... არ თქვა! - აფრთხილებს შემწეობებულ ნათია.

- ..აიის მენზულა.

- რა? რა? - ალექსანდრე ფაღვზე შედგა.

- ანუ პლანშეტი, - კარნახობს რაგიკო.

- ანუ პლანშეტი, - იმეორებს ყარამანი.

კლასს ტალღასავით გადაღარა აღტაცების შეძახილებმა, სიცილმა, აჰა-იჰ ტანიმ შემოჰკრეს.

- გადო გარეთ, - უთხრა მასწავლებელმა ყარამანს,

- სამასწავლებლისთან დამხვდი, იქ მოველაპარაკებო. ყარამანი გავიდა.

2. ესეც შენი გიგუცა და რაგიკო, შენი განუყრელი, ერთგული მეგობრები, ყარამან.

განუყრელი? დღემდე კი იყვენ განუყრელი, რაც მართალია, მართალია. ასლა კი როგორ წვადა მათი საქმე, არავინ იცის.

არა, ყარამანის ორიანი აქ არაფერ შუაშია. ორიანი ბებერი მიუღია, ამას კარგა ხანია შეეჩვია, ამისთვის მეგობარს როგორ გაიმეტებს.

განუთქმულებს მიზეზი (დროა, გამოცდევით) ალბათ ნათია იქნება.

ეს რამდენიმე თვეა, სამივემ თითქმის ერთდროულად

აღმოაჩინა, რომ ნათიას ძალიან ლამაზი თითები და თვალები აქვს.

ასეთი მოულოდნელი აღმოჩენა მეგობრებს შორისაც კი ზოგჯერ სერიოზულ განუთქმულებას ჩამოაგდებს ხოლმე.

- შენი მეტოქეობის, რაგიკო, დიდად არ მეშინია. მე კი ვარ ყვათიერი შავი (როგორც ზოგიერთს ჰგონია, შენ კი ოდნავ მოთეთრო, მაგრამ ეს ბევრს არაფერს ნიშნავს. შენც სომ ჩემისთანა ხისთავა ხარ. სამიში გიგუცაა, სათვალისანი გენიოსი, განათლებული, ნაკიხი, ენა-მოსწრებულად და გონებამახვილი.

ასლა ოჯახიშვილობა? მამა მასწავლებელი ჰყავს - ისტორიას ასწავლის. გულბათი პქვია, მაგრამ ჩემ-ჩემად გრავს ძისთან. კომედიებს რომ წერს, იმიტომ. სკოლის დრამაზე ყოველ წელს დავამ მის თითო კომედიას (თავითონ რეჟისორებს). მისი ერთი პიესა ქალაქის თეატრამც კი დადგა. მთელი სკოლა ამაყობდა. ბოლო დროს გამომეღვინდა, რომ გულბათი მასწავლებელი ლექსებსა და პოემებსაც წერს თურმე. ადრე კომედიო-გრავს ეძახდნენ, ასლა მარტო გრავი შერჩა სასულად.

თამარიკო (გიგუცას უფროსი და) მომავალი რეჟისორია. მარმანა დაამთავრა საშუალო სკოლა. თეატრალური ინსტიტუტში გამოცდების ჩასაბარებლად ემზადება, თან თეატრში მუშაობს, მსახიობობს. ასლა თურმე თეატრის მამამისის მოხრდილი პიესის მიხედვით სპექტაკლს ამზადებს, რომელშიც თამარიკოსთვის ერთ-ერთი მთავარი როლის შესრულება მიუხდვიათ.

3. - ყარამან?..

ეს ფოთოლაა, კლასის ხელმძღვანელი, გერმანული ენის მასწავლებელი. შარმან მოვადეა სკოლაში. მათე-კლასულ გოგონს ჰყავს. ნათიანც მაღალი არც კია, მაგრამ ბოკი ხარ და შეუთამამდი! თუ გაჯავრდა, ისეთს დამკიელებს და დაუცხანანებს მოსწავლეებს, ფანჯრები ახანზარდება. ისე კი სულად არაა ბრაზიანი. მენზულასავით კაფანდარაა, სწორედ მისი შესაფერია. ჭორაობენ კიდევ გოგონა, მაღე ჭორილს ვაგჰვეენო. კაცმა რომ თქვას ყარამანს არ ემეტება მენზულასთვის თავისი კლასის ხელმძღვანელი. ფოთოლა მასწავლებელი ნელა დაბაკუნობს დერფანში, ეშოში, ქუჩაში, მშვიდი და წყნარია, ლაპარაკიც ისეთი მშვიდი, დალაგებული იცის; გაკვეთილს რომ ხსენის, ყარამანი ტკბელ ძილურაში ეხვევა. მენზულა კი აწვევტილივით დაქრის, თითქოს ჯადოსნური ქალამნიში აცვიოა. როგორ უნდა შეეყვონ ასეთი ადამიანები ერთმანეთს?

- აქ რას აკეთებ, ყარამან?

- გამომაგდეს, - ჩაიბურტყუნა ყარამანმა.

- ვინ გამოვაგდო?

- მენზუ... ესე იგი, გეომეტრიამ...

- რატომ?

ბიჭმა ისევ ჩაიბურტყუნა რაღაც, ამჯერად სულ მთლად გაუგებარი და გაურკვეველი.

- გამაბიჭებ, რას ამბობ?

- გამომაგდო და რა ვიცი... გამომაგდა და... ორი-

ან მნიჭრდა და გვიგუცამ... მიკარნახა და მეც ვაგიმეორე

და... ფოთოლა მასწავლებელმა მშვიდი ბაკუნით გასწია თავისი კაბინეტისაკენ.

- წამოვი ჩემთან.

უხუბო ენის კაბინეტის კარი გააღო, შევიდა, მაგი-

ღასთან დაჯდა. ყარამანი იქვე დგას, გვერდზე ისე დება.

- რატომ გამოვაგდო გეომეტრიის მასწავლებელმა? ყარამანი ჩაფიქრდა. საიდან დაუწყო?

- მოკლედ მითხარი.

- თუ იცი რამე გეომეტრიაში, თქვიო, მეც ვთქვი.

- რა თქვი?

- მენშულა არის შტატივზე დამაგრებული კვადრატული დღვა-მუთი... მე თვითონ არც კი მახსოვდა, რა იყო მენშულა... გვიგუცამ მიკარნახა, ასე თქვიო.

- დიდი ქვეშევშემა ვინმეა გე მენი გვიგუცა.

- ზევით რომაა, ორი იმდენი...

- ფიცი, - შეაწყვეტინა ფოთოლამ. - რასა პავჯეს, მასწავლებლებს მეტსახელებით რომ ნათლავთ... მაგისტრის შენც მოგახდება და იმ ენაგატლეკილ გვიგუცასაც...

- რაეკოსაც...

- დიას, რაეკოსაც.

ფოთოლა მასწავლებელი ადგა და ბოლთის ცემას მოჰკვდა. ბაკ-ბუკ-ბაკ... ისე წყნარად და მშვიდად და-

ბრეგებდა, ყარამანს ლამის წასთვლიდა. დაეჭეკო, უთხრა მასწავლებელმა ბიჭს. ყარამანი წამით ჩაფიქრდა და გადაწყვიტა დამედარიყო.

- რას აპირებ ახლა შენ. ყარამან, შარშანდღევით უნდა ვეღრიყო შენს მასწავლებლებს, ყარამანს ორამის ნუ გამოაყოლებთ, მეშვიდეში ნუ დამბროვებთ-მუთქი?

- უნდა მოვინდომო მასწ. თორემ მართლაც ცუდად მაქვს საქმე.

- ასე გაიძახი შენ კარგა ხანია.

- ახლა ნამდვილად მოვინდომებ...

კი დაჰპირდა, მაგრამ იყო შემსრულებელი? ამას თვითონაც მეტისმეტად ეჭვობდა. არა, ნამდვილად არ ჰქონდა თავის იმედი. რამდენჯერ გადაწყვიტებდა, აი, ახლა ჩავუჯდები წიგნებს, აი, ახლაო, მაგრამ არ ეყო ნებისყოფა. რა ეშველება? როგორ უნდა, ყმაყოფილი ჰყავდეს ფოთოლაც, მენშულაც და გრაფიც; შობობილიც... ყველაში. მართკო ის რად ღირს, ნათია რომ... ნათია რომ იტყვის, წყალში ვადასავადები არც ყარამანი ყოფილაო.

კარი გაიღო და ისტორიის მასწავლებელი შემოვიდა. იდლიაში საქალაღდე ჰქონდა გარჩილი. მაგიდასთან მოვიდა, ყარამანს ახედ-დახედდა. ვაკვირდებოდა რატომ არა ხარო, ჰკითხა. გეომეტრიას გამოუვლიაო, უთხრა ფოთოლამ.

- რას შელაპარაკებ? - შევიცხვალა ვიგუცას მამამ.

- გიჭირს გეომეტრია? რაღა გეშველება, შე სწავალო... დღეს გეომეტრია ვინც არ იცის, წახულია მისი საქმე.

უყვარს ხუმრობა, ზედგამოჭრილი გვიგუცა.

- სხვათა შორის, - თქვა ფოთოლამ, - მართალია, ყარამანი დღასავა, მთავარი დამნაშავე მაინც თქვენი ბიჭი ყოფილა, ბატონო გულბაათ.

- ჩემი ბიჭ? - იყვირა ვრაფმა, - ვიგუცა.

- ვიგუცა, - გუმეორა ფოთოლამ.

- მართლს ამბობ? ერთი ხელში ჩამიყარაღეს!

- ნურაფერს ეტყვი; პატივცემული, - უთხრა ყარამანმა, - ვიგუცა არაფერ შუაშია.

- აკი მიკარნახაო? - მიუბრუნდა ყარამანს კლასის ხელმძღვანელი.

- რა უკარნახა? - დანიტრეტესდა ვრაფი.

- რომ მენშულა შტატივზე დამაგრებული კვადრატული დღვაა.

- იმან ჩუმად ვიკარნახა და შენ ხმამაღლა, ყველას გასაგონად ვამეორე, ხომ?

- დიას, პატივცემული...

- არც შენ ყოფილხარ მთლად მართალი. იდლიდან საქალაღდე გამოიღო და მაგიდაზე დადო. ზელი სათუთად გადაუსვა და ამაყად თქვა:

- შედეგია...

- ახალა? - ჰკითხა ფოთოლამ.

- ძველია. სტუდენტობის დროს დაეწერე. დაკარგული მეგონა. ეს-ესაა ვიპოვე. სასწრაფოდ უნდა დავდგა, მსახიობებს ვეძებ. შენი კლასიც უნდა მომამეგელო.

- აი, მსახიობი, - გერმანული ენის მასწავლებელმა ყარამანს მხედდა.

- ყარამანი? - გრაფი უამუხრად დაიდრიჯა.

- რა, ცუდი ბიჭია?

- ბიჭი კარგია... მაგრამ როლს სწავლა არ უნდა?

- არ ისწავლი, ყარამან? - ჰკითხა ფოთოლა მასწავლებელმა.

- რა ვიცი, - მიუგო ყარამანმა. - ვედეშან... იქნება ვისწავლი.

- არ მწამს მე სათუო საქმე, - თქვა ვრაფმა.

- შეურჩევი ერთი როლი, - უთხრა ფოთოლამ, - მოინდომებს და ისწავლის. ხომ არ შემარცხვენ, ყარამან? სამაგიეროდ შენც... აღუქსანდრესთან შეგარიგებ როგორმე.

არ შევარცხვენო, დაჰპირდა ყარამანი. ერთ როლს როგორ ვერ შეასრულებს? ცაქმა რომ თქვას, ან საქმეში არც შეიღდა ახალია, აქვს გამოცდილება. ორივედ წლის წინათ მისმა კლასმა ერთი პატარა სპექტაკლი დადგა. ერთია თუმცა, ყარამანს იქ საღალაპრო არაფერი ჰქონდა, სცენაზე დააბრეგებდა და თვალს აპირილდავან ვიღაცას დასდევდა. პურტუენ-პურტუენით, ხან მას მოსდევდნენ, ეს იყო და ეს.

4. მამა თეატრში მუშაობს, რეჟისიტორია, დედა - წიგნის მადუნაში. ამის გამოა, მთელი სახლი წიგნებით რომ არის გამოტენილი. მოაქვს და მოაქვს. ხელფასს მართკო ამაზე ხარჯავს. წიგნი ხომ უცნობესესეში განიმა, უკეთესი კაცმა მინ რა უნდა მოიტარებო, ამბობს. კითხვისთვის კი დრო არც მას ორგება, არც მამას. ყარამანი კი პატარაობიდანვე ატაკცემული ყოფილა წიგნებით. რაც უნდა სქველი და შარად შეკრული ტომი ყოფილიყო, ნაკაწრებად აქცევდა თურმე არა უშავსო, თავს ირუებებდა და ქეთვანი, მთავარია, გული (თუ ხელი?) წიგნებისაკენ

რომ მიუწევს. კითხვას რომ ისწავლის, დასახევად გასაფუჭებლად ვეღარ გაიმეტებსო. ეს დროც შოვიდა, ყარამანმა კითხვა ისწავლა და წიგნებს აღარ აფუჭებდა, მაგრამ ვერაფრით ვერ შეაყვარეს მშობლებმა წიგნის კითხვა. დედა ხვეწნითა და შეგონებებით რომ ვერაფერს გახბა, მუქარაზე გადავიდა: არ ჩაგაცემე, არ დაგასურავ, კინოში ან ფეხბურთზე არ გაგიშვებო.

მამა ეუბნება, თავი დაანებე, სომ ხედავ, ამ ბიჭს წალმა ნათქვამი უკულმა ესმისო. რაც თავი მასსოვს, სულ წიგნებს სწრი ცხვირში და ამიტომაცაა, ახლოს რომ არ ეკარებაო. ეტყობა, მართლა უცნაური ვინმე ვარო, ფიქრობს ყარამანი. ამიტომაცაა აღბაო, იმის გაცეობა რომ არ შემიძლია, რასაც ასე თავგამოდებით მიჩრევენ და მძაძლებენო. სომ გავიგებთ უყვარს თევზაობა, მაგრამ ვინმემ რომ უბრძანოს, დაბეჯითებით ურჩიოს, წადი, ითევზავე, წყლის პირას სუფთა ჰაერზე ყოფნა გავამხნევეს და გავახალისებსო, შეიძლება არც კი გაიხედოს მდინარისკენ.

იმ წიგნებს კი, პიეთეანი ასე ბეჯითად და გულდაგულ რომ ეუბნება მალაზიიდან, ობი მაინც არ ეკიდება; გიგუცა კითხულობს, ყარამანის სათვლიანი მეგობარი. გიგუცა სომ ნამდვილი წიგნის ჭიაა. ნეტავი შენ, შენატრის ყარამანს, ამდენი თავისუფალი დრო რომ გაქვს; ვერე რომ ვიყო, რადა დამჩრებოდა მამინ წაუკოთხავიო?

დრო მართლა ბევრი აქვს ყარამანს. საზომივე თავისი აქვს; საკუთარი — ესაა მანძილი ფეხბურთიდან ფეხბურთამდე. ქალაქის სტადიონზე თუ ტელევიზორში ჯერ არც ერთი მატჩი არ დაჩრენია უნახავი. რამდენჯერმე

მეზობელ ქალაქში ან რაიონშიც გაპარულა ფეხბურთის სანახავად. ერთხელ თბილისშიც იყო, მამის ამხანაგები წაყიდნენ მანქანით, პოდა, მოსდა ისე, რომ ნიყო წაიყვანეს და მისი ბიჭიც...

ბოლოს და ბოლოს გადაწყვიტეს, მისგან მოჭადრაკე გამოეზარდათ.

საჭადრაკო კლუბის გამე, იგივე ჭადრაკის მასწავლებელი, წითური, მსუქანი კაცი იყო. ყარამანს გაუღო, ხელი მოჩიწებით ჩამოართვა, სკამი შესთავაზა. კარგი ბიჭი ვყოლია, პატრონ ნიკოო, უთხრა მამამისს. რამაზი ერქვა, ოსტატობის კანდიდატი იყო, ქალაქისა და რაიონის უცვლელი ჩემპიონი; რესპუბლიკურ პირველობებშიც ხშირად მონაწილეობდა თურმე. მოეწონა ყარამანს რამაზ მასწავლებელი, პირველ რიგში იმიტომ, რომ საოცრად თავაზიანი კაცი იყო დიდანაც და პატარასთანაც. ყარამანი გაფიცვებულნი ინტერესით უსმენდა ხოლმე რამაზ მასწავლებელს. სვლები ადვილად ისწავლა.

ვინიერი მიჭი ყოფილხარო, შეაქო ოსტატობის კანდიდატმა დაშწყვები მოჭადრაკე.

მისამე თუ მითხვე გაცვეთილსთვის რვეული და ფანქარი იქონიეო, უთხრა.

— ტრეული და ფანქარი? — ჰკითხა შემკითხლმა ყარამანმა.

— ჰო, თეორია უნდა ჩავიწერთოთ, — მიუგო მასწავლებელმა.

ეს კი აღარ დაუჯდა ჰეაუმი ახალბედა მოჭადრაკეს. თამაში თუა, თამაში იყოს, თეორიებმა და თეორემებმა თავი სკოლაში მომაბეზრაო, გაიგელო გულში. მეოთხე გაკვეთილზე რვეულითა და ფანქრით შეიარაღებული გამოცხადდა.

— ჭადრაკს ძალიან მდიდარი ლიტერატურა აქვს, — უთხრა რამაზმა გაკვეთილის ბოლოს, — აქედანვე უნდა შეიძინო და შეიფუარო საჭადრაკო ლიტერატურა, უამისოდ წარმავთების მიღწევებზე ტყუილად არ იტყნებო.

დიდი სიხარულით შეხედნენ ამ ამბავს ნიკო და ქვეთვანი. ჭადრაკი ღმერთს სწორედ ჩვენნი ყარამანის გადასარჩენად გაუწვინაო, დაასკენეს. ახლა ბიჭი საჭადრაკო წიგნებს ჩაუყვდება, შეუყვარდება კითხვა, წიგნზე შეშაობა; მერე მხატვრულ ლიტერატურასაც გაუგებს გემოსო... ერთი სიტყვით, ყინული დაიძვრებაო.

იმ საღამოსვე ქალაქის ყველა ბიბლიოთეკა შემოირბინეს და ყარამანს ხუთი თუ ექვსი კარგა სქელი წიგნი მოუტანეს. ჯერ ეს წაიკითხე, დანარჩენს გზადაგზა მოგაშვებლებთო.

ყარამანს არც კი გადაუშლია ის წიგნები. ამ შეწყდა მისი საჭადრაკო განათლება.

ნიკომ გული გაიმაგრა, ერთ დღეს ბიჭს ფოტოაპარატი მოუტანა, ასწავლა გადაღება. ამ საქმეს კარგად რომ დაეუფლები, სურათის დაბეჭდვასაც გასწავლიო, — დაპირდა, მერე წიგნი აიწუა, რომლის ყდაზე მსხვილი ასოებით ეწერა: „ფოტოგრაფიის გაკვეთილები“.

ისვე და ისვე გაკვეთილები! ყარამანმა წიგნი და ფოტოაპარატი კარადის თავზე შემოღო...

5. ყარამანი სკოლიდან მოდიოდა, ცალ ხელში ჩანთა ეჭირა, მეორეში გადაშლილი რვეული. რვეულში თავისი როლი ჰქონდა გადაწერილი.

კითხულობდა, იმეორებდა, იზეპირებდა.

როცა სცენაზე ორი კაცია და ერთ-ერთი შენ ხარ, კიდევ არა უნებს საქმეს. იცო, ის თუ გარეგნდება, შენ უნდა ამოიღო ხმა, უნდა თქვა შენი სათქმელი (თუ გაგახსენდა), მაგრამ ყველაფერი მეტისმეტად როულებდა, როცა იმ ორს სხვებზე შემოგმატებთან სცენაზე. ბიჭი ხარ და მისხვედი, როდის უნდა ჩაერთო საუბარში. სულ ყურებდაცმეტილი უნდა იყო, დაძაბული. რამდენ ხანს უნდა გაძლო ასე? წამით უნებურად რაღაც გაგახსენდება, რაღაც ფიქრი გაგიყოლებს, რაღაცას თვალს მოკრავ, ყურადღება მოგიდუნდება და მორჩა, აირევა ყველაფერი — სცენაზე ვინ რას ლაპარაკობს, ვინ ვის მიმართავს, ვშმაკიც ვერ გაარკვევს.

მოდის ყარამანი სკოლიდან, ხელში რვეული უჭირავს, კითხულობს, იმეორებს, იზეპირებს.

მ წყ ე მ ს ი — ... გაგიადივლედებოდათ მგზავრობა.

თ ე მ ო (სწორედ ეს გახლავთ ყარამანი) — ჩვენ ფე-

ხით სიარული გვერჩიენა.

მ ი ს ო — გამოეკოდა გუნება?

თ ე მ ო — მშვენიერად ვგრძნობ თავს...

მ წყ ე მ ს ი — პატარა ხომ არაა?

გაიგებო რამე? ხომ არ აჯობებდა, რომ პირწმინდად გამეწიეოთ თავის რვეულში ბიჭის მთელი ის ნაწილი, სადაც თვითონაა სცენაზე? მაშინ იქნებ უფრო დაემახ. სოფრებიც, სად რა თქვას და რა გააკეთოს. მაგრამ გრავმა დაიფინა, როდის გადაწერის ერთადერთი წესი ესა. აო, მთელი ბიჭისი გადაწერა ვის გაუაონიაო.

თ ე მ ო — გაგვიმარჯოს! უჰ, მეტს მართლად ვერ დავკვლი!

მ წყ ე მ ს ი — ჩვენს მთას გაუმარჯოს!

თ ე მ ო — მთას გაუმარჯოს?! ცოტა კიდევ დამისხი!

თ ა მ ა ზ ი — ...მივიცით...

თ ე მ ო — ჩვენს მასპინძელს გაუმარჯოს! ჩვენს მთას გაუმარჯოს!

მ ი ს ო — ...ყუღურწავდი.

თ ე მ ო — თოფი უნდა ვისროლო.

თ ა მ ა ზ ი — ...დაიძინე.

თ ე მ ო — მართლად კარგია მთა... სვალ, შეიძლება, მაღლა ავიდე და გადავიხედო.

ეს ვიღაცა თემაო, ცოტა არ იყოს, ჩამოგაგას ყარამანს ხასიათით. წაღმა ნათქვამი მასაც უკვლამა ესმის. მანიცდამანინც იმის გაკეთება უნდა, რასაც უშლიან. ყველის ძიძინება, ნამგზავნი, დღილილი არიან, ამას კი ძილი არ ეკავებ, გარეთ გაიპარება და შეუღამებო თოფს დაუტყებს. შეყვამსება გულს გაუხუტებოთ, თანამგზავრებსაც. მერე ქოხში შემობრუნდება და თავს ასე იმართლებს: რა მოხდა მერე, თოფი ვისროლე, მოშმი ხომ არა, არ დაიძინა და რა მიქნაო?

ეს ამბავი ღამით ხდება. ალბათ ცოტათი სცენასაც ჩამოაბნელებენ, სინამდვილეს რომ დაემსგავსოს. კვას ანთებენ, ჯობის ფარნებსაც. იმ ბინდულნი ნუთუ ვერ მიახებენ ყარამანი, რომ დროდღარო რვეულში ჩაჰკრას თვალი? მაშინ კი ადილად გავა ფონს. გიგუც ანუგეშებს, პირადება, როცა სცენაზე ერთად ვიქნებოთ, ნუ შეგვიმინდება, ყველაფერს ვიკარნახებო. ამ სცენაში გიგუცა მწყნებია, მერე უღვამსს გაიკეთებს და თმის მამად გადაიქცევა, ბოლოს კი მოხრობების როლით გაშლიდის. მისი აზრით, რეპეტიცია გაცილებით უფრო ძნელია, ვიდრე მაყურებლის წინაშე გამოსვლა. რეპეტიციაზე რეგისორი გვიმოდის ხელსა, ამბობს. იქ კი რეგისორი თავისთვის იქნება, ჩვენ — ჩვენთვის და, როგორც მოვეპირიანება, ისე ავიწყვეტთო.

— ყვა-ყვა-ყვა — მოსმადა უეცრ ყარამანს. მიიხედა ქუჩის ვალდამა, გახვთის კოსკის წინ რაჟიკო და გიგუცა იდგნენ. ყარამანმა თავისი რვეული ჩანთაში ჩააფურა და ქუჩა გადაჭრა.

— ერთ რამეზე დავანძლევდით, — უთხრა რაჟიკომ ყარამანს, — შენ უნდა მოგვეშეგლო... აბა, თუ ვახსოვს, რამდენი გოლი გაიტანა მთორმეტელ მსოფლიო ჩემპიონატში სალვადორელმა ბენსაულამ?

— ბენსულა აღვირელი იყო, შე ჩერჩეტო, — უთხრა ყარამანმა, — არა გრცხვენია მაინც, ფეხბურთზე რომ ლაპარაკობ?..

— ვიგუცს სიცილი წასკდა.

— წავაგე, — აღიარა რაჟიკომ.

ასე შეერქვა რაჟიკოს ბენსულა. არ სწყინდა. პირიქით. სურმოზა ხომ არ იყო, ბენსულას გოლი ჰქონდა გატანილი ისტალიის მსოფლიო ჩემპიონატში.

6. ესეც ასე.

ასლა ხომ დანიანთ, რა ბიჭი ყოფილა ყარამანი, რა მესხიერება ჰქონია? აბა ერთი ფეხბურთზე მოკვარს რა-მეს უყრი, ფეხბურთზე წაიკითხოს, თუ როდისმე დააეჩიყდება!

ამ თემოს როლმა კი ნამდვილად სისხლი გაუშრო, თავბერი აწყვედინა. რატომ იო-ოცგერ მაინც არ კითხულობს დღემ?

წაიკითხა და დაიშვირა კიდევ, რეპეტიციავე კი მაინც ბაიუშვით ზის. თითქოს ყველაფერი ახსოვს, მაგრამ როდის რა თქვას, როდის რა გააკეთოს, არ იცის, ყველაფერი ერთმანეთში ერევა. სხვები აღთას მიდიან, ის — ბალახს.

ასლა მიხვდა, თუ რა შვე დღემი ყოფილან მამის ამ-სანაგები — მსახიობები.

როგორღა ასერხებენ, ახალ-ახალ სპექტაკლებს წყვილ-წყვილად რომ დამკენ? როგორ სწავლობენ, როგორ იმასორებენ ამდენ როლს, როგორ არ ერევიან ერთმანეთში? აშკარაა, განსაკუთრებით ნიჭიერები ყოფილან.

ნიჭიერებიც არიან და მეტიც — ხალისიანი, მხიარული, კეთილი, ენაწყლიანი და გონებაშახვილი. ნიკოს სმირად უთქვამს ცოლ-შვილზე, კმაყოფილი ვარ, საქმე ასეთ ხალხთან რომ მაქვსო.

ყარამანიც კარგად იცნობს მათ — ნიკოს ამხანაგებს. ამას წინათ მდინარეზე წასკდა გაღაწყვიტეს, თვეში დავიჭიროთ და უნა გავაჭოთოთი. ანეკეტი წაიღეს და წაიღებენ. ყარამანიც გაიყოფეს. თვეშიც დავიჭიროთ, უხვც გააკეთეს და ცოტა წაიქეიფეს კიდევ (ყარამანი ლინონათი გაგვიკიპეს). თამაშობდა რეჟისორი — საშუალო ტანის გამბედავი, ლამაზი კაცი, მუდამ რომ ილინება და თალუბი აღერისინად უციმციმებს. გაგვიბით უყვარს ბავშვები. ორმოცის არც კია და სუთი შვილი ჰყავს უკვე ამიტომიდაა აღბთა, ზღაპრებისთვის ჰქვამს რომ კარგავს. რაც ქვეყანაზე პიესად დაწერილი ზღაპარია, ნება რომ მისცე, ყველას თავის თეატრში დადგამს. გვეყოფა ამდენი ზღაპარო, უკვირებენ. სინამდვილე გვირჩევინაო. ის კი გაითამის, ზღაპარზე უფრო ნამდვილი და მართალი ვერ ქვეყანაზე არაფერი დაწერილაო.

ნიკოს ძალიან უყვარს მეზღაპრე რეჟისორი, სულ აქვებს და ავიღებს, აღბთა იმიტომ, როლებს რომ აძლავებს ხოლმე, მასში მსახიობის ნიჭი რომ აღმოაჩინა.

ამ ბოლო დროს ყარამანსაც შეუყვარდა, ერთი სიტყვის გამო, არ დღეს რომ წარმოთქვა, მდინარის პირას,

იმ პატარა ქვიფხუ.

სანამ მსახიობი და რეჟისორი ვაგებდებოდი, ერთხანს დემსაწავლებლობდიო თქვა რეჟისორმა. ბავშვები მაშინ შემიყვარდაო. მაშინ დავარწმუნდი, რომ არ არსებობენ ცუდი მოსწავლეები. თუ არ სწავლობენ და არ გვისმენენ, ჩვენ უფრო მეტი ბრალი გვედება, ჩვენ, უფროსებს, ვიდრე მათ. ტყუობა, ისე ვერ ვუთხართო, როგორც საჭირო იყო. არ სწავლობენ? მაინც უნდა ვასწავლოთ როგორმე; არ გვისმენენ? უნდა მოვასმინინოთ. რატომ უნდა სჭირდებოდეს რაღას აკეთებენ? განა არ უყოფათ ამისთვის ის სუთი-ეჭისი დაძაბული საათი, სკოლაში რომ ატარებენ? თუ შინაც ამდენივე ხანს წიგნებსა და რეკულებს მიეჯავებენ, როდისღა დაისვენონ, გართონ, იკამაზონ? ხომ თითებს სულს გაუსტვით, დაეკარგათ ბავშვობა? სწავლა ბავშვებისათვის ხალისიანი საქმიანობა, დსხვენება, გართობა, თამაში უნდა იყოსო.

აი, კაცი!

ასეთ აზრებს ყარამანი სულთა და გულით მიხვალ-მება და ენერგიულად უჯერს მხარს.

7. ამ პიესაში ნიკო განჯის ხანის, ჯავათის როლს ასრულებს. პართლ-კახეთის სამეფო კარზე გაზრდილმა და დაგვაკაცებულმა ჯავათმა ერეკლე მეფეს უღალატა და იმ ჯალათი აღა-მამამდ ხანის ყურმოჭრილი მონა გახდა. საქართველოს ამოსაგდებად წამოსულ მტარვალს თბილისისაკენ წამოშტვა. გზა-კვლი არ ვცლოდინება თუ რა? ვიპოვ, ეს შაისის საყვარელი კაცი მუდამ თავისი ბატონის კარავთან ტრიალებს და ძაღლივით აქიცივებს კუდს. მარხალია, საღაპარაკო ბეჭრი არაფერი აქვს, მაგრამ რაღა აქვს, სულ ლექსად უნდა თქვას. აი, სწორედ ამან გაუჭირა საქმე ნიკოს. ლექსების ზეპირობა არც მას ეხალისება მაინცდამაინც (ყარამანივით). პიესა ლექსად რამ დააწერიანო, შირაზოს ავტორზე. ნება რომელი ნორმალირი კაცი ნახა, ლექსებით რომ ლაპარაკობდნო. რა უბედურებაა, ერთ სიტყვასაც ვერ ამოაგდებ, ვერც კი გადააადგილებს. აი, ჯავათ ხანი მზრტანებებს წარუთხრა, თან ხელმეშტერული თხუთმეტობოლე წლის ბიჭი მიპგვარა და ეუბნება: პრტმთხუტმე-ნისო დიდი შაიო, მჭეო ირანის (მაშა უცხონდა, სწორედ რომ მუხესავით ბრდღეალებდა ქოსა, დაგვალულ-დაგვაჯული, ასი წლის დედაპირიგით ჩამომჭინარი აღამამამდ ხანი), უღალატისას, როცა ბანაკს შვიდად ექინა, როს უსღველი ჩვენი ჯარი ძალას იტრება დალილდ-მამურალი შორუღლე გზით და ლაშქრობით, როცა ლომგული, უღრკველი ჩვენი მხედრები მშფოთავაე ძილში უკვე ხედავდენენ ურჩ ერკლე ხანს ხელმეშტერულს და დაოქმეულს; მტკიცის მღვრიო ტალუბს ქართველიბის სისხლით შეღებილს, დიდმა აღამამ ჩამაგონა, ავმდგარაყავი და მთავარის შუქზე ვართ გაემეფიო. ამ დროს შევინდენ, კარვებს შორის ვიღაც დაძებრება, ხელი მტაცე და შევიყარო. აჰა, მოგვგავრა. ერკლე ხანის მსტოვარია, არა მაქვს ეჭვიო..“

ხომ შექმლო უბრალოდ ეთქვა, ერთი ბიჭი შევიყარო-

რი, ჩვენს ბანაკში დაძვრებოდა, მგონი, ქართველების მოგზავნილი მსტოვარი უნდა იყოსო?

ნიკო სარკის წინ იდგა ვაჯგიმული, მარცხენა ხელში რკვეული ეჭირა, ლექსი ბოლომდე ჩააგრილა და ქეთევანს დაუძახა (რომელიც სამზარეულოში ტროლეუბა), სივარტე გამოთავდა და, თუ ქვევით ჩასვლას აპირებ, მიყიდე, არ დაგავიწყდესო.

ყარამანი გვერდით ოთახში ფანჯარასთან იჯდა; ქუჩას გაჰყურებდა, ოცნებობდა და ყველაფერი ესმოდა.

დედა — „განთიადი“ მაქვს ერთი კოლოფი, არ მოწვევ?

ყარამანი სმენდა იქცა.

მამა — მოიტა, მოიტა... სად იყო? როდის იყიდე?

დედა — შენ ვაჭარს ჰკითხე.

მამა — ყარამანს?

დედა — დიხს, დიხს... ყარამანს, შენს ოქროს ბიჭს.

გადი და ახლაც იტრაბახე, რაც ფეხბურთელია მსოფლიოში, ზეირად ჩამოთვლისო... თვალის და იყის ახლა. რაღა გიჭირს, მოგესწრო, პაპიროსს ეწვევა. წინსი და-სანახავად ეუვალება, გაკვეთილებს არ სწავლობს... ვიღაც ცუდ ბიჭებშიც დაუნახავთ... როდის გაახელ თვალებს და გამოიხვეჭ ყურებს, ბანდიტი რომ გახდება, კაცს რომ მოკლავს?

მამა — (ხანმოკლე დუმილის შემდეგ) რა ვქნა... რა ეწეა... მოკლა? როგორ მოკლა?

დედა — მოკალი-მთქი, არ მითქვამს... წუთითაც არ შეიძლება ახლა მაგისთვის თვალის მოცილება.

მამა — რა ვქნა, დაგანებო თავი ყველაფერს? ხომ ხედავ, დღეღამე თვატრში ვარ... ათასი საქმე მაქვს... ახლა ეს როლიც მომიტეს...

დედა — თან წაიყვანე... წუთითაც ნუ მოცილებ... მიაბიხ სადმე, თოკით მიაბი. მეგოლინება მაინც, სადაა, ვისთანაა, რას აკეთებს...

მამა — სკოლა? სკოლაში არ გაუშვავთ?

დედა — სკოლის შემდეგ.

8. ნიკო „განთიადის“ კოლოფს ხელში აწვალებდა. ბაღში ისხდნენ, განმარტოებულ სკამზე. ხელმარცხნივ, კინოთეატრის საღმაროსთან ხალხი რიგში იდგა, რაღაც ახალ ფილმს უჩვენებდნენ. მარჯვნივ სასტუმრო მოჩანდა. მათი ბინა აქ ახლოსაა. დედა ახლა თავის მალახიშია, უმცროსი და საბავშვო ბაღშია — ხუთი წლისაა, უფროსი კი ჩაის ტექნიკუმში სწავლობს. ნიკო

ახლასან გამოვიდა თეატრიდან, რეპეტიცია ჰქონდა. ყარამანი სკოლიდან მოდიოდა.

— არ გრცხენია, ყარამანი?

— რა იყო, მამა? — ჰკითხა გაოცებულმა ბიჭმა.

ნიკომ „განთიადის“ კოლოფი შეათამაშა ხელში.

— ეს რაა?

— რა იქნება... სივარტეა.

— რატომ ეწვევი?.. შენს ასაკში... ეს ხომ შესაბამისი, მოგკლავს... დაგაგლახებს და დაგანაივებს... გინდა მოკვდე არ გინდა სიცოცხლე?

— რას ამბობ, მამა! მაგას რა მომწვევინებს... სუნსავერ ვიტან, ნეტა შენც დაანებებდე თავს.

— ოღონდ ნუ მოწვევ და, კაცი არ ვიყო, თუ...

— არც მოწვევ და არც მომწვევია ჩემს დღეში.

— აბა რატომ იყიდე?

— შენთვის, შენთვის ვიყიდე.

ნიკომ ბიჭს თვალბეში ჩახებდა, დააკვირდა.

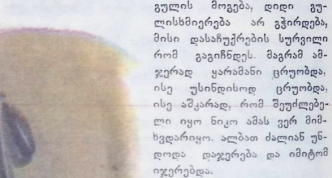
„ტყუის თუ არა ტყუის“

— როგორ არა, დაგიჯერე ახლავა... ჩემთვის იყიდა ბიჭმა!

არადა, შეატყო ყარამანმა, ნიკოს სჯეროდა ბიჭის ნათქვამი. თვალბეში გაუბრწყინდა სისარულისაგან. ყარამანი სინდისმა შეაწუხა, მაგრამ რა ექნა? არ ჰქონდა სხვა გზა, ჩიხში იყო მომწყვდეული.

— ვიფიქრე, რომ შემოვიღე და ძებნას დაიწყებს, მივცემე, გაეასარებ-მეოქო...

ასეთი განზრახვა განა არ ჰქონია. მამას სულ პატარა რამეც კი ისე ბავშვურად ახარებს, ისე ადვილია მისი გულის მოგება, დღი გულისხმიერება არ გჭირდება, მისი დასაწუქრების სურვილი რომ გაეჩინდეს. მაგრამ ამჯერად ყარამანი ცრუობდა, ისე უსინდისოდ ცრუობდა, ისე ამკარად, რომ შეუძლებელი იყო ნიკო ამას ვერ მიმხვდარიყო. ალბათ ძალიან უნდოდა დაჯერება და იმიტომ იჯერებდა.

— იფიქრე, გავახარებო? — ეკითხება ნიკო, თვალბეში ეშმაკურად უციმციმებს. თავს ისე აწვენებს, თითქოს არ სჯეროდეს. არადა, სჯერა. ყარამანი ამ საქმეში არ მოტყუვდება. კარგად იცნობს ნიკოს.

— როდის იყო, ტყუილს ვამბობდი. — იწყინა ბიჭმა.

— ოჰო, რას ამბობთ! როგორ წამოსდებმა ტყუილი!

— დედას გუფიციები, თუ არ მეყოფოს...

სახლი

ამ ბავშვების სულში ჩახედვამ ყოველი ჩვენგანი უმარაგ საგანზე უნდა ჩააფიქროს. ადამიანი არასოდეს არ უნდა დარჩეს მარტო, მით უფრო, მარტო არ უნდა დარჩეს ბავშვი, მოზარდი. და აქი არც არიან ისინი მარტონი: დიდ კოლექტივში იზრდებიან, ერთმანეთით და მზრუნველი პედაგოგ-აღმზრდელებით გარემოცულნი. მარტო მათი სამეცადინო და სწავლისგან თავისუფალი საათების საინტერესოდ გაშინაარსებაზე ათობით ადამიანი ფიქრობს... და მაინც... ვანცა და სიმარტოვისა ხშირად არ სტოვებს ამ კედლებს, იგი სხვადასხვა დროს მოდის — დაძინების წინ, როცა დედის თბილ შეხებას არაფერი გირჩენია, ქუჩაში, როცა მამის მხარდამხარ ამაყად მიმავალ შედგრებულ ბიჭს დაინახავ, მასწავლებელთან გულახდილი საუბრისას: მოცის სრულიად მოულოდნელად, სავსებით ულოკოდ... და მხოლოდ ერთი რჩემა საფიქრალი — არამც და არამც არ გაღრმავდეს თითო-ორიოდა, თუნდაც ყველაზე ახალბედი ადამიანის არაკეთილგონიერულობისაგან გაჩენილი გულდაწყვეტის ნაპირი, რომ კვლავ რჩენილ დარჩეს ყოველი ჩვენგანისათვის უმთავრესი — ადამიანებისადმი რწმენა.

და მაინც... ასპინძის ბავშვთა სახლში ყოველი დილა აჭრამულეებული და ათასი ყმაწვილურს საზრუნავით აფორიაქებული თანდება, სახელდახელო რიგი დგება პირსაბანებთან, საძილე ოთახებისა და სააბაზანოების გასასველე-შემოსასველებში, ცხელი ოხშივრით იორთქლება სასადილოს თეჯირმდამა სამზარეულო, პირიაწვიროლი გაუდილი თევზებს, ჭიქებს, დანა-ჩანგალს... სწრაფად, „ჰარისკაუტრი“ კეთილსინდისიერებით სწორდება საწოლებში... თვის საპირაღებლებზე შემდგარნი მსუბუქად დასარილვებენ სამილე ოთახებში, ერთი-ორი წუთით გავა, სანამ ყველა საჭირო ნივთს თავს მოუჭრიან... ცოტა ზნის

შინდინ მისულ წიხილს თარავს ხელდახე დიდი სიხარული სთმუნა.

მერე კი ჩიტების გუნდებით, ბიჭებისა და გოგონების ჭგუფებად დაყოფილები, ხმაურით მიუყვებიან დაბის ცენტრისკენ მიმავალ გზას. სამო-ოთხი საათის მერე შებრუნებული კინოკადრებით მეორდება ის ყველაფერი. ბავშვები გაკვეთილების შემდეგ სახლში ბრუნდებიან, რომ ტანსაცმელი მოიშლიდონ, ისაიდონ, ხვალინდელი გაკვეთილებისათვის მოეზადონ, და იბიტირმავ, რომ სწორედ აქ — „შინ“ არიან ის ადამიანები, რომლებმაც მათი ყოველი წარმატება-წარუმატებლობა პირველებმა უნდა მოიწონონ თუ გაიციონ.

ცხეა ყოველდღე. კოლექტივში ცხოვრება ადამიანს უფრო დემოკრატიულსა და სხვაზე მოფიქრალს ზრდისო და ისინიც, უთუოდ, ასეთები იზრდებიან — ერთმანეთის პირსა და ლხინს ჩაზიარებულნი, ერთმანეთთან — კეთილნი, დაბრკოლებებთან — თამაში ჯერ მარტო სადილის შემდეგ რომ მხას,

სამეცადინო ოთახებში როგორ გაიკრიფებიან საღმზრდელო ჭგუფების მიხედვით და თავ-თავიანთი თაროებიდან როგორ ჩამოიღებენ სახელმძღვანელოებსა და რვეილებს, მათ ორგანიზებულობასა და სწავლისმისურნებებსში ესეც დავარწმუნებს. თუმცა, არიან ისეთებიც, რომელთაც ამხანაგებთან ერთად ესამუშებთ გაკვეთილებს მოზადება. ასეთებისათვის სპეციალური ოთახებია — საღმზრდელო ოთახები, სადაც ეს ყმაწვილები, უმეტესად აღმზრდელების დახმარებით, ინდივიდუალურად მეცადინებენ.

85 ბავშვი ცხოვრობს ასპინძის ბავშვთა სახლში. 85-ვე რაღაც თვისებთა თუ უნარით სხვაზე უფრო გამოჩენული და საინტერესოა. 45 პირნი რეჟისორები, 20 — კომპოზიტორები, 20-ც — ოქტომბრული წითელყვლასხვევიანთა მუშაობას სახლის პიონერული ორგანიზაცია (რახმელის საბჭოს თავმჯდომარე ნონა დავლშვილი) ხელმძღვანელობს, ოქტომბრულთა ჭგუფებს, წესისამებრ, პიონერებზე მეთაურობენ რაც შეეხება კომპოზირებებს, მათ საქმიანობას რახმელის საბჭოსთან არსებული კომპოზირებებთან მუშაობის საბჭო (თავმჯდომარე ზაზა ლაზარაშვილი) განაგებს. სხვა რა... საოცრად ნერვოული პიონერ-ხელმძღვანელი ჰყავთ სახლში — მარინე ნაკაიძე. ბავშვს ვერ დასახელებთ, მარინე ხელმძღვანელთან მუშაობას — კვლავ განუთავის გაფორმებას, სტენდზე სურათების ჩაწებებას ან მასთან საუბრას (მეგობრულს, გულწრფელს — სწორედ ისეთს, მაშინვე ხელმძღვანელმა რომ იცის) რაიმე ერივნოს. მარინე ხელმძღვანელი სხვა-ნაირად მოვიგისმე, დავალებს მოცემავ სხვანაირი, საინტერესო იცის, შეეჭვება — სხვანაირი, ახლა ესეც მიუფიქრა — ადამიანობის, წინთვის სპიტიებზე კოცხლს სუბრბებს უტარებს პიონერებს. თითქმის ყოველ შეხვედრაზე საუბრობენ, ვინ რას სწორად ჩათვლის,

სკოლის ახალი მოწყობილი ეს ორიბინალური სკოლაში დაბარა ჩვირს უხარბეს ვალს.

რას — არა, ვის რას მიუტევენ... თავიდან არც კი იცოდნენ, თუ მარინე ხელმძღვანელი მათ ბავშვურ მსჯელობას ასეთი „სერიოზული“ ყურით ისმენდა, ის კი არა, თურმე მაგნიტოფირზეც იწერდა. მერე, ერთხელაც, მოასმენინა ჩანაწერი. ცოცხალი გამხედილი სჯობია და, ზოგიერთი შეაკრთო კიდევ თავისი შეფასების (ადამიანის სხვადასხვაგვარ საქციელს აფასებდნენ) აგრესიობამ თუ სითამამემ.

ბავშვთა სახლი ერთი დიდი სახლია, საზიარო, მზიარულიც და სევდიანიც, მუდამ სკასავით მოფუთვით, ათასნაირი ზმებით, ყოველ ნაბიჯზე ათობათ ონაგარი ბიჭის მიერ მოწყობილი „მოულოდნელობებით“ სასესე. რაღაცით იგი დღესაც ჰგავს, მუდამ კალთათბილსა და მიტევიბელს, ალერსიანსა და შემბრალებელს. და, რაც მთავარია, სიურპრიზების მოწყობა იცის. ვინმეს დაბადების დღეა, — გადმოიძახებს და მთელი სახლი ერთი კაცივით ფეხზე დგება, მღერის, ცეკვავს, გემრიელ ნამცხვრებს მიირთმევს, მზიარულობს. ვანა მარტო დაბადების დღე, საშუალო სკოლის დამთავრების აღსანიშნავი გამოსაშვები საღამოც სხვაგან რად უნდა გადაგიხადონ, არც ავაღლებულო სამხედრო სამსახურში გაწვევის დღე რჩება უყურადღებოდ — პირველი დამოუკიდებელი, ფეკატური ნაბიჯის გამორჩეული თარიღი...

ვერც კი ახსნი სიტყვით, უფლაფეროვანა მანს სინაზის რა ძაღვებით იცის

დაკავშირება... ამიტომ აქური მეგობარიც სხვაზე უფრო ტყბილი და გამტანია, აქური ტირის... დიდი

ლხინის ერთი მოგონებაც — უფრო მტკივნეული და სასიამოვნო. წლებანდელი სასწავლო წლის პირველ დღეს ახალ შენობაში შეხედნენ ასპინძელი ბავშვები სუფთა, ლამაზი, მზიანი საწოლი ოთახები მიუჩინეს. მარტო საძილო ოთახებში კი არა, დერეფანშიაც იატაკზე ერთბაშად აიკრიფება. ესეც მათი დამსახურებაა — დამლაგებლებს საქმეში გოგონებიც და ბიჭებიც შევლიან. ძალზე კეთილსინდისი-

ღღეს მუშვიდკლასელი გოგონა ახარსიონი ზეიშობა — 14 წლის ვაჟა.

ღღრის მთავალთაგა და პიანინოს ახმინება მტრებთანა ლაქიშვილის, ვალნაჲ მუხაბერისა და მადონ სპირიტუალისთვის.

რად მორიგეობენ. ისედაც, სხვაგანაც და სკოლაშიც, რა სიკეთესაც ნახავენ, სულ თავიანთი სახლის ყოველდღიურობაში უნდათ დანერგონ. აგერ, მყავლა და ლია ზარიძეები და იზო ლევიშვილი. მათი საქმიანობა ოთახი სანიმუშოა სისულთავით. და განა მარტო მათი... მგაჩამ როცა ამ გოგონების ხელით შეკერილი თევის საფეხები ვნახეთ იატაკზე, ოთახის შესასვლელში, ამან ჩვენს მოლოდინს მაინც გადააბურბა.

ბევრი სხვა სიკეთითაც იწონებს თავს ასპინძელ ბავშვთა სახლის ახალი საცხოვრებელი კორპუსი — მშვენიერი საცხოვრებელი ბლოკები აქვს, საძილე, სამეცადინო, საბაზანო, ჰიგიენისა და საპირფარეშო ოთახები... ამას დაუმატებ 50-ადგილიანი სასადილო, სააქტო დარბაზი, პიონერთა ოთახი, ახლახან შემოზიდული ინვენტარი, სიმყუდროვისა და ოჯახურობის განცდას რომ ქმნის. სახლისათვის ასეთი მშვენიერი სახის მისაცემად ბევრი შრომა გასწიეს მისმა დირექტორმა, გამოცდილმა, მთელ ასპინძაში ცნობილმა პედაგოგმა დედუშა კინაძემ, სახლის შეღებმა და... საქართველოს კომკავშირის ცენტრალურმა კომიტეტმა, რომე-

ბაიანიძე, ასპინძელ მოსწავლეთა ყველაზე ახალი მემთხარი — ოთხი ინვალიდი მთრეხი ბიძე.

ლიც თავის წილად ყოველ წელს ფულად დახმარებას უწყევს ასპინძელ ბავშვთა ამ აღმზრდელობით ეკრას. ვარეი იქნებოდა, ამგვარი პერიოდული ყურადღება, თუნდაც სწორი სტუმრობით ან საშფო კონცერტებით გამოხატული, შეზღბული რაიონების — ბოგდანოვიკის, ადიგენის, ახალციხის, ახალქალაქის კომკავშირული ხელშეწყობების განაც რომ ეგრამთ აჭაურ ბავშვებს, მით უფრო, რომ ზოგი მათგანი ამ რაიონებიდანაა ჩამოსული. შრომისმოყვარე ბავშვები იზრ-

დებიან ასპინძის ბავშვთა სახლში. თავისუფალ დროს უქმად არ კარგავენ, ხან ვაშლის, ხან ჭანჭურის კრეფაში ეხმარებიან ასპინძის კოლმეურნეობას, ბავშვთა სახლის დამხმარე მეურნეობაშიც ერთგულად მუშაობენ. თავიანთი ხელით მოწყული ხილი და ბოსტნეული ყველაფერს ურჩენენ. ახლა, პიონერთული ფერმა უნდა შეექმნათ და — ხუთი კვრდელია ჩაუსახლებიათ საარდევში. იმედი აქვთ, მოვაპრავლებთ და მერე ჩვენს რაიონში სხვა პიონერბიც მოგვებავენო.

ერთიმეორეზე უფრო მოწადინებული პიონერები ყოფილან ასპინძის ბავშვთა სახლის პავლე მოროზოვის სახელობის პიონერულ რაზმულში. ოქტომბრელთა საქმიანობა სამაგალითოდ უძღვებიან, კომკავშირელებსაც მონივრად უბამენ მხარს. ჭერ მარტო აჭაურ თემურელთა კეთილი საქმიანობის ჩამოთვლას უნდა ერთი ცაიცი. ჩვენ მარტო ერთს ვიტყვით: თმურელები ყურადღებასა და შრომუნეულობას არ აკლებენ ასპინძელ ომის ინვალიდს, მენსიონერ მასწავლებელს გიორგი პერიძეს, კვირაობით მის ეზო-გარემოში ტრიალებენ, უბარავენ, უსხლავენ, — იმის მიხედვით, როდის რაა საჭირო: ზამთრისთვის შემს უმარაგებენ, სახლს ულაგებენ. ბავშვებით ეზოს აგრამთულები, მათი სტუმრობა ყველაფერს ურჩენია მიხუცს.

ბიჭ თაძა, კომპიუტერი მხატვრობა უფრო აღვივლი პი არისო!

საქ. სსრ კ. მარქსის
სახ. სახ. რისოზ.

ეს — წითლარმიული სამკუთხა ბარათები, ეს — შინაშოკულთა საბრძოლო ბიოგრაფიები, ომის მონაწილთა ფრონტული მოგონებები — არ თავდება წითლკვლამაძიებელთა ფაციფუცი. მოაქვთ და მოაქვთ, პიონერთა ოთახში მათთვის განკუთვნილ კუთხეში სათუთად აწყობენ ყველაფერს, რასაც დიდი სამამულო ომის მძიმე წლების მოსაგონრად მიაგებენ. ბავშვურად, გულწრფელად ეამაყებთ ყველა, ვისაც მათი მშობლიური კუთხის სახელით უბრძოლია და ვაუმარჯვნია. ეს საქმიანობა ბევრისთვისაა საყვარელი და გამორჩეული, თუნდაც და-ძმა ხარაბაძეებისთვის, ობგაიძეებისთვის, ძმები ქაშაღაძეებისთვის, ოთარ გაბიევისთვის, გიორგი აფრასიძისთვის, ვადიმ ხალიკოვისთვის, ფრიდონ ხეთაგურაშვილისთვის. ზოგი მათგანი საგულშაო "ფხიზელი თვლის" წევრია აქ მუშაობა მოზარდებს განსაკუთრებით ეძნელებათ: ძნელია თანატოლისთვის შენიშვნის მიცემა, რეიდის დროს "ყურის აწევა" — აქაოდა, ზარმაცობ ან სისუფთავესთან მწყარალად ხარო... თანაც, ყველაფერი "მეზუბა", ყველა საქმის კურსში უნდა იყო — სასწავლო და საყოფაცხოვრებო ნივთებს, სპორტულ თუ ტექნიკურ ინვენტარს ვინ როგორ უპალოს, ვინ როგორ იცავს წესრიგსა და პირად ჰიგიენას, ვინ რა ზნეობი და ესთეტიკური პრინციპებისა...

ასე მუშაობენ და საქმეს — ასამდე ბავშვის კარგ ადამიანად აღზრდის დიდ საქმეს — უიოლებენ მარინე ხელმძღვანელს, აღზრდე-

ლებსა და ძიებებს: ნათელა ნადირაძეს, ეთერ ნარიმანიძეს, ზარმან გრიგორიანს, ანიკო ნარიმანიძეს, თავაშუა თედორაძეს, ამალია მელიძიძეს...

მოწყენილობა იშვიათი სტუმარია ასპინძის ბავშვთა სახლში. ნორჩი მუსიკოსების (სახლში მცხოვრები ბევრი ბავშვი მუსიკალურ ათწლეულში სწავლობს) მეცადინეობას რომ მოამთავრებს, მუსიკის მასწავლებელი მანანა ცინაძე ფორტეპიანოს მიუჯდება ხოლმე და ახლა ყველას გასახარად უკრავს სხვადასხვა მელიოდიებს. მომღერლებსაც გული ვერ მოუთმენთ ხოლმე და აწყვესიან... ერთ მოსმენად ღირს.

მერე და მერე, ახალ კორპუსში როცა უფრო მოვლიანურდები, უკეთესად ეძენებითო, — გვარუფნებენ აქაურები. ღია სპორტული დარბაზი რომ აგვიშენდება და ფიზკულტურის მასწავლებლის შტატს მოგვცემენ, მერე მოზარდლით და სპორტსმენები ჩვენთანაც დაითვალეთო... თუმცა ვასართობი და თავისუფალ დროს საკეთებელი ახლაც ჰყოფნით, — ზოგი საგნობრივ და სიმღერისა თუ ქორეოგრაფიულ წრეებშია ჩაბმული, ზოგს უფრო ბიბლიოთეკაში ფუსფუსი უყვარს (მისი ფონდი, რომელიც მხოლოდ 100 წიგნისაგან შედგება, გამდიდრებას საჭიროებს), ზოგი თავისი საყვარელი ჩხირკეღელობით ირობს თავს. ხანდახან თავიანთი აღზრდელებისთვის კონცერტებსაც აწყობენ. ხან კიდეც ვინმეს დაბადების დღე ან სხვა ბედნიერი თარიღი "სულზე მოუწერებთ" და... ერთი სიტყვით, მზიარული დღეები არ

ელევათ. სხვა რომ არაფერი თქვითა, ფოსტამ რომელიმე უკვე დაწერილი ალზრდილის წერილი არ შემოიყოლიოს. და არის ხოლმე ერთი სიხარული — უკვე წასულის ხასიათის, ონავრობისა თუ სიბებიის გახსენება. ასეთი წერილების მთელი კოლექცია ინახება სახლის დირექტორის, პატივეცემულ დედუშა ცინაძის კაბინეტში. ყოველი მათგანის ავტორი შეიღვეით უყვარს, ასპინძისა საცხოვრებლად ჩამობრუნებულ ყოველი აღზრდილი თავს ურჩენვია, უხარია, როცა ოჯახის წევრებით მოინატრებენ.

ჩვენ ვინმემ თქვას, ან მეტი რაღაა ოჯახის წევრობა, თუ არა ზოარ სუფარავ პურის გატეხის სიამოვნება, ზიარ ქერქვეს ცხოვრების სიხარული... ჰკითხეთ მეორეკლასელ ტელმან ბინატოვს, თავის ღვიძლ და-ძმასავით თუ არ უყვარს ასპინძის ბავშვთა სახლში შექმნილი მეზობრები, ჰკითხეთ, ასევე, და-ძმა ლეკიშვილებსაც, სხვებსაც, თუნდ გოჩა ხახიშვილსაც, იმ გოჩას, რომელსაც სავალდებულო სამხედრო სამსახურში წასვლის წინ ასეთი დუეიწყარის გაცილება მოუწყო მშობლიურმა ბავშვთა სახლმა...

ამიტომაც არის, რომ დამოუკიდებელი ცხოვრების გზაზე ვასვლის შემდეგაც ასპინძაში, თავიანთი აღზრდელი სახლის მკვიდრ მიწაზე ბრუნდებიან აქაური აღზრდილები. და ეს არის კიდეც მათი ცხოვრების პირობები და ყველაზე სწორი გადაწყვეტილება, რადგან... აქი აქ იყო მათი ბავშვობის, მათი ბავშვური სულისა და სხეულის ყველაზე საიმელო თავიშასაყარი.

შენა

გაზსსოფლას!

„პიონერის“ მე-10 ნომერში გამოქვეყნებულ წერილში დასმული პრობლემა დიდი ხანია მწარედ გვახსენებს თავს ყოველდღიურ ცხოვრებაში. გავიხსენოთ, რამდენჯერ დაგვინახავს, როგორ ამახინჯებს და აფუჭებს მთავნი და მთავნი საზოგადოების კეთილი ქონებას.

— რა ჩემი საქმეა? — გვითქვამს გულში. — მე ხომ არ ვაფუჭებ და ჩემსას არაფერს აფუჭებენ...

დავფიქრდეთ ერთი წუთით: რამდენი ქართულის სახელი და გვარი გვინახავს წახანაილ-წარწერილი ამბ თუ იმ ისტორიული ძეგლის კედლებზე? განა საკუთარ სახლში კი ეჩახანით კედლებს? არა, როგორ გეკადრებათ! ის ხომ „ჩემია“!

ან კიდევ სკოლაში თითქმის ვერ ნახავთ მერხს, სხვადასხვანაირი წარწერებით რომ არ იყოს აპრკლებული: აქა ალგებრული თუ ფიზიკური ფორმული, ციტატები, ქიმიური ტოლობები — ისინი ვიღაცას „შპარგლკად“ ახმარა; ავერ, ერთი სუყარულს ეფიცება მეორეს: „ზ+მ+ო“ (ერთი — შეყვარებულბეს). ყველაფერი ეს იმდენად ჩვეულებრივო გახდა, რომ ყურადღებასაც აღარ ვაქცევთ.

ან კიდევ გაღაშლი ბიბლიოთეკის კუთხეში წიგნებს, სახელმძღვანელოებს და შემოკაყუტებენ ნაირგვარი წარწერები თუ ნახატები. ყველა თქვენგანი დამუთანხმება, რომ სახლში, საკუთარ მავრიანზე და საკუთარ წიგნზე, რომელიც საუკაბო ბიბლიოთეკის კუთხეშია, არაფერს წახანაიტი — იმტობ, რომ ეს ყველაფერი „ჩემია“, „ჩემი საქმეობებაა“! ხოლო საზოგადოებრივ ქონებას რას ვაქნეთ, იმას საზოგადოებამ მოუთხოოს!..

მაგრამ საზოგადოება ხომ თითოეულ ჩვენგანისაგან შედგება? რატომ ვიფიქრებთ ამას? რატომ ვიფიქრებთ, რომ ჩემი და შენი შრომლების — ჩვენი შრომლების, ჩემი და შენი

წინაპრები — ჩვენი წინაპრების ნაშრომ-ნაღაფს ყვრით წყალში?

უნდა გვახსოვდეს ეს, გვახსოვდეს დღენიდავ, ყოველთვის!

ზაზა ნიკოლიშვილი,
ბათუმი, 22-ე საშუალო
სკოლა, IX კლასი.

**გული
დავწყდა**

წავიკითხე „პიონერის“ მე-10 ნომერში გამოქვეყნებული წერილი „ჩემი“ და „ჩვენი“, რომელშიც ძაღლზე ამღლევა და დამაფიქრა. მსგავს შემთხვევებს ბევრჯერ შევხვედრივარ, გავიხსენებ თუნდაც ერთს. ერთხელ ტრილიეფსთაი ემზაჯარბოდი. კუთხეში ბიჭები ისხდნენ და რაღაცას „საქმიანობდნენ“, თან თვალბს აციცებდნენ, არაიენ დაგვინახოსო. გულმა აღარ მომიტიმნა და ვუთხარი: „ბიჭებო, ასაკითი კომკავშირელები ქანხართ, ეგ თქვენი საქმიანობა კი სულაც არ შეუფერება კომკავშირებს, ჩინებო დეო თქვენი-თქვენი გულბსი, რას ჩაღიხართ, განა მოსაწონია თქვენი საქცილი?“. ბიჭებმა ერთი კი შემიმბედეს და ისევ უხმოდ განაგრძეს სკამის გაფუჭება.

მე გული ყველაზე მეტად იმანზე დამწყდა, რომ მგზაურებში არც ერთი არ აღმოჩნდა იმდენად „ამბედავი“, რომ მხარი დაეჭირა ჩემთვის და ბიჭებისთვის საყადრის მიცემა.

გულნაიი აბალიანი
ქილის ჩაიანი, ვიციანკოლბსი
საშუალო სკოლა, IX კლასი

**საბიო რაზა
უნდა
აღმოიფხვარას**

გულისყურით წავიკითხე და ძლიერ ამალევა თბილისელი პედაგოგ-ორგანიზატორის თ. ღიბანიძის წერილმა. ჩემს თვალწინ გაივლიდა გამოიჩენილმა სკამებმა, და

ბიბლია მოკლასოვდნობა ბარბალი, N. 2

კარგულმა კედლებმა, ხეხილის ჩამოტეხილმა ტოტებმა... რას ფიქრობს ამის ჩამდენი? ჩვენ ყველანი-რად უნდა ვეცადოთ, ამოვფხვებით გულგრილი დამოკიდებულბემა საზოგადოებრივი ქონების მიმართ, გაუენერებოთ ჩვენს გარშემო მოყოფთ, რომ საერთო საკუთრება საერთო სახრუნავია.

ღიბა შარბლაძე,
ბათუმი, მე-9 საშუალო
სკოლა, VII კლასი.

**დავიყვანი
და
ამოვპარკოთ**

წავიკითხე თქვენი ჟურნალში დაბეჭდილი წერილი „ჩემი“ და „ჩვენი“ და თვალწინ რეალური სურათი გადამეშალა: დანახანია მერხები და გზისპირა შენობათა კედლები, ტოტებგადატყრეული ნაძვი თუ ფიჭვი, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში მიჭრილი სახელები. უფრო მეტიც, მე უიველეს ისტორიულ ძეგლებზეც მინახავს მონხარლეს ხელით გამოყვანილი — „ზაზა+მაცა=სიყვარულს“, გვერდით კი ისარგავრული გული. მე არ მესმის, დღეს, როცა შეიძლება ითქვას, ზომანზე მეტ მოვებოვება ქალაღდიც და ფანქარ-კაღმიატარცი, რატომ უნდა ეწერდეთ და გახატავდეთ კედლებზე? თუ მინი-ლაშაინც თვის გამოჩენა გვიინდა, მოდიოთ, წიგნზე მუშაობით, სანაქებო სწავლითა და შრომით მივღწიოთ ჩვენი სახელის საქვეყნოდ გამომზერებას.

რაულანდ ვიზია,
წალენჯიხა, შუგაიის საშუალო
სკოლა, X კლასი.

ბიჭები

მანანა გელაშვილი

მატარაი დავით ფაღავა

ეზო, მერე სანდრო გაიქცა მუსიკის გაკეთილზე, ცოტა ხანში ბაზრიდან მობრუნებული გიას დედაც გამოჩნდა. დატვირთულმა ძლივს აუქცია მკვერდი მეორე სადარბაზოდან კისრისტესით გამოვარდნილ ნათემაძეების პატარა ნიკას, რომელმაც თვალის დასამსაშებამი ყველაზე დიდ გუბეში შეტოპა, ეტყობოდა, ფანჯრიდანვე შეიგულა. რეზინის ჩექმებში ცევა და გემრიელად ატყაპუნებდა ფეხებს. ავარდნილი წყალი კი ასველებდა, მავრამ არად ადგებდა. ხან ორივე ფეხს აიკრუფავდა და გამეტებით ჩამოხტებოდა, ხან ცალ ფეხს გაუნძეფდა წყალს, თითქოს ბურთითა და კისრგადაგდებული იცინოდა.

თედომ უნებურად შეპატარა — რა ბედნიერია ნიკა...

ეტყობა, აქსობაში ნიკას დიედამ შევლიშვილი მოისაკლისა და შინ რომ ვერ ნახა, გულგახეთილი ეზოში ჩამოვიდა. კარგა ხანს უარა გუბებს, ხან გაუჯავრდა, ხან ესევეწა, მაგრამ სიამოვნებისაგან გაოგნებულ ბიჭზე არაფერმა გასჭრა. სხვა გზა აღარა პოინდა და ქალბატონმა მარიამმა დაურიდებლად შეაბიჯა წყალში, მკლავში სწედა ნიკას, კარგა მავრა შეაჯანჯლარა, ერთი-ორი წელს ქვევიცა მისცხო, მერე დაიილითავე და სწრაფი ნაბიჯით სადარბაზოსკენ წავიდა. ნიკას მიერ აღელვებული გუბე დამშვიდდა და კალაპოტსვე დაუბრუნდა.

— აი, ნიკას ბედნიერებაც დამთავრდა. — დანანებით გაიღიმა თედომ.

ეზოში ახლა მხოლოდ გრიმა გავთიძის შემოჩვეული მტრადები მიმოდიოდნენ გამალებული კენკვით. ერთი კოჭლი მტრედი სხვეზე მტებად ყოჩალობდა.

— ის ერთი ნაცარაა, მეორე თეთ-

რი... იმ კოჭლს რაღა ფერი ეთქმის? ვითომ ყვენიფერია? ან იქნებ სწორედ ეს არის ვეენა მტრედი... სხვადასხვა ჯიშის ინდივიდის შეჯვარების შედეგად დაბრინმა მიიღო ვეენა-ნი შეფერილობის შთამომავლობა, რომელიც სპორად ჰგავდა გარეულ ვეენ მტრედს, — თედოს ბიოლოგიის გაკვეთლის ნაწყვეტი ამოუტივტივდა გონებაში.

— დღეს რა დღეა? სამშაბათი... პოო... დღესაც ბიოლოგია გვაქვს... თუცა მე რაღა მაქვს... იმთა აქვთ, ჩემკლასელებს — არჩილს, თამას, ლევანს... — მომდგარმა ტრემლებმა თვალები დაუნისლეს თედოს. ფანჯარას მოსცილდა, ტანტრე დაბნო, თავი ბალიშებში ჩარგო და ატირდა.

კარზე დატყეს. ისევ არჩილი იქნება, — გაიფიქრა თედომ, გაკვეთილები დაუმთავრებლად დედა... ბალიშები ყურებზე დაიფარა. მეექვსე დღეა ასე მოდის არჩილი, მერე ტელეფონზე რეკავს. თედო არც კარს უნძებს და არც ტელეფონზე სესებს ხმას, არჩილის ხმას რომ გაიგონებს, ყურმილს ურეშრად უკიდებს. სადამოთი კვლავ აეთხავს არჩილი, მერე ეზოშიც ჩადის და ახლა იქიდან ცდილობს ხმა მოაწვინოს, თედო ფარდას ამოფარებული უყურებს მელონარს და არ კი ენახებმა. იმიტომ, რომ... იმიტომ, რომ არავის დანახვა არ უნდა, არავის...

თედომ გამეტებით დაუმინა თუმტები ბალიშს.

ტელეფონმა კვლავ დარეკა.

— თედო, გენაცვალე... — დედა იყო.

— პო, დედა, რა ამბებია, როგორა ხართ? როდის მოხვალ?

— თედო, ოღონდ შენ არ ინერვიულო... მამაც ამასვე ვითვლის... რა თქმა უნდა, ცუდი ამბავი დაგვატყდა თავს... რა თქმა უნდა, მამა დამნაშავეა, მაგრამ... შენ რას შერბობ? ხომ არ შიშობილ? სკოლაში ხომ დადიხარ? ამხანაგებმა ხომ არაფერი გავტძობინეს, გული ხომ არ გატკინეს?... ხასაპართლო ზვიგისთვის არის დანიშნული, შენი იქ მოსვლა არ არის საჭირო, შენამა ამასაც ასე უნდა, თავილი როგორ უნდა გაუცხოორო... როგორც კი ყველაფერი გადაწყდება,

მ. მ. ხ. რ. ბ. ა.

თედო შუბლით ფანჯრის მინას მიყრდნობოდა და უაზროდ გაკურობდა ეზოს. წვიმამ გადაიღო, ლეშნიც ჩამოიწურა სვებიდან. ნელ-ნელა ამოძრავდა წვიმიდან თავშეფარებული ხალხი. ჯერ იყო და მეზვრიშვილების ჭინკა მარინემ გადმოჭრა

მოვლა, ჯერჯერობით კი ისევ თამარ მაინცდისთან მიორქვენია ყოფნა... თედო, შენ დარდს ნულარ მომიმატებ, თავს მისცე, ხომ იცი, დიდი ბიჭი ხარ, გენაცხალებ; უნდა გავუძლიადეთ ამ ამბავს, უნდა... აბა შენ იცი...

— პო, კარგი, დე! კარგი... ყველაფერი კარგად იქნება, არ გაგვიჭირდება, და მე ვიმუშავებ და... შენ ხელი არ გაიხეთქო, ჩემი დარდი ნუ გეჩქება, უნდა გავუძლიადეთ, დე... უნდა...

თედო სავარძელში ჩაეშვა. თვლით როგორ გავსწოროო, მამას შემოუთვლია. მამა, მამა... ეს რა დღეში ჩაიგდე თავი... ან ჩვენ რა დღეში ჩავყვარე? რა გვეშველება ახლა? მამა... რატომ, რატომ არასდროს არ მომსვლია აზრად, რომ მამა უპატიოსნო გზით ნაშოენი ფულით გვახსოვრებდა? არასდროს არ დავფიქრებულვარ... ასე მეგონა, რაკი მამა და ოჯახის უფროსი, უნდა ყველაფრით უზრუნველყო ცოლიც და შვილები, ხოლო როგორ, რა გზით, არ შეესაძლებოდა... იცოდა, რაც მიწოდდა, რომც არ მეტქვა, სხვებოდა და ყოფილობა — იპიპონურ მაგინტოფონს, ფირანგულ საპირტულო კოსტიუმს, წინანარი ბოტასებს, მოდურ დადიანდებულ ქურთუკს, ვიდეოს, ავსტრიულ სამთო თხილამურებს... და მეც დავფიქრებულად ველეულობდი ყველაფერს, თავი მომწონდა, რომ ყველაფერი საუკეთესო მქონდა... არასდროს არაფერზე არ მიიკითხავს, რა ღირს-მეთქი, არც იმით დავინტერესებულვარ, ხელფასს რამდენს ეღებოდა მამა. თუმცა არა, ერთხელ კი ვკითხე, ისიც მაშინ, ზაზა რაქვიაშვილმა რომ მიხსრა გესლიანად — „პატრონი“, რომ ჩაადიდებსებულხარ, საიდან მაყუთი?! ასეთი რა ხელფასი აქვს „პატრონს“?

პო, სწორედ მაშინ იყო, რომ ვკითხე, მამა, ხელფასი რამდენი გაქვს-მეთქი, მაგვარ ისე უკემხად მიბასუხა, შენ სულ არ გეხება ეს საქმეო, რომ ხმა აღარ გამიღია. ზაზას სხვა დროსაც ხშირად გავუკენწლივარ — „პატრონი“, თქვენ ზამთრის არდადეგებზე, უპვევლია, ბაკურიანში, არა? ფირმა თხილამურები, მთის

შეუ და... ან იქნებ, სულად გრენობლში, ან შვეიცარიის ალპებში, რატომაც არა?!

განა თუ მწყინდა, ან როდისმე დავფიქრებულვარ, რას მანიშნებდა ზაზა თავისი მწარე ირონიით. ვეფლიდი, რომ შური აღასარაკებდა და მშვიდი ღმინილით ვასუსობდი ყველა მის გამოსწობას, მშვიდადვლე მივდიოდი ზამთარში ბაკურიანში, ზაფხულში — ზღვაზე... რა თქმა უნდა, მამასთან ერთად...

ასლა ხომ მჩრება ყველაფერი ოხრადა... ან ეს ჩოვანი რაა ჯანდაბად მინდა? მე კორტებზე მიმსვლელი ვართ?! — თედომ ჯემი კონარისის სურათის გვერდით ჩამოიკიდებულ ჩოვანს დაადა თვალი. — ჰე, არადა, როგორ მიხარობდა, მამამ რომ მიყიდა! მარშან გაგრაში რომ ვიყავით, ვიღაც უცხოელს ვუნდა კორტებზე ეს ჩოვანი. მეორე დღითვე საწილთან მედო, საღამოს კი მამა თავის თბილისელ ნაცნობს მშვიდად ვუბნებოდა, სამას ორმოცდაათ მანეთად დამითმო იმ უცხოელმა ეს ჩოვანი. მაშინ მხოლოდ ის გაფიქრებულ, ასე ძვირი რომ ღირს, ესე იგი, რამდენად უკეთესი ყოფილა ჩვენს თერთმეტმანეთიან ჩოვანებზე-მეთქი... იმას კი არ დავფიქრებოვარ, როგორ იოლადა ვიღო მამამ ამდენი ფული... ჰე! იმ თერთმეტმანეთიანი ჩოვნი იყო, არჩილმა რომ მამოიკო იმივე შემოდგომაზე ქალაქის პირველობის ფინალი. როგორ ნერვიულობდა მაშინ მამა... ფხერი არ მოუცვლია კორტებიდან. არჩილის მშობლებმა კი, მგონი, არც იცოდნენ, რომ მათ შვილს იმ დღეს შეჯიბრება ჰქონდა. არა, არჩილის მამას არაფერი არ ეთქმის „პატრონი“, აკი დედაც ამბობდა ხოლმე გაკვირვებით: საოცარია, პატრონი არავინ ადგას ამ ბიჭს თავზე და როგორი კარგი კიაო.

პატრონი... პატრონი... ჩემი საბავშვო ბაღიდან აყვია მამას ეს სახელი... კარგად მასხოვს, უფროს გგუფში ვიყავი. იაღონი მოვეკვდი, ჩვენზე გულუხვობის მსხვერპლი თუ ვადა, ხან რას ვუყრდიოთ გალიაში და ხან რას. ასე იყო თუ ისე, დილით რომ მივდიოთ, გალია-

ში კისერგადადებულნი და ფხებე-გაფხეკილი ჩიტი დაგვხვდა. საღამოთი ზღუქუნით ვუყვებოდი დედას და მამას იაღონის ამბავს. მეორე დილით კი მარტო ჩვენ გგუფს კი არა, ბაღის ყველა გგუფს ჰყავდა თავისი წყვილი იაღონი გალიით. მაშინ მთელი ბაღი მე შესეოდა, უნდალდოთ ენახათ, რომელი ბიჭის მამიკომ მოიყვანა ამდენი ჩოვნი. როგორ მსიამოვნებდა ის საყოველთაო ყურადღება! მევე უკვე თითონ მასწავლებლები და გამგე თხოვდნენ მამას, ხან-უგროში საქონებლები გვაქვს დასაყენებელიო, ხან — ცოცხალი ნადვის ხე გვირად საახალწლოო, ხან — ეზოს გასამწვანებლად ნერგებს ვე-

რა ვიშოლობოთ, ხან - ზეიმისთვის ისილი გვეჭირდება... და მამა ყოველთვის ყველაფერს შოულობდა, ალბან უნასყიდლოდ ან... ღირით მამას მივაყვდი მანქანით დაში და საღამოთი მამას მოყავდი შინ, ის კი არა, ხანდახან დღისითაც შემოიხვიდა სოღმე, ჩემი ბები როგორ არიო. ერთხელ მე თვითონ გავიგონე, როგორ ლაპარაკობდნენ დანაძისა და ბოკერის დედეები, აი, თედოს ნამდვილი პატრონი ადგას თავზეო, განა ჩვენი შვილების მამებსა ჰგავს ამისი მამაო. მაშინ კი ვკითხე მამას, პატრონი რა არის მეთუ?, ამისდა კიდევ, მაგრამ მისი ასხნილი და იმ ქალების ნათქვამი ვერაფრით ვერ დავუკავშირე ერთსანეთს და ვაგზუმიდი. მერე უკვე მასწავლებლებიიც და გამეგვი ამ სიტყვით ეგებებოდნენ მას, ჩვენი პატრონი მობრძანდა, ჩვენი გაჭირვების ტალღევისო. მამა გულმონყავლად იღიმებოდა ხოლმე და რას ბრძანებოთ, ეუბნებოდა.

მეტსახელი სკოლაშიც ვადმოკყვა მამას. მე კი მოგვიანებით შესაბამისად პატრონის ძე, „პატრონიჩი“ შემერქვა. მეორე, მეფიერე კლასში მოსწყდა პირველად ეს სიტყვა ზაზას ენას - რაჟიდა მამამეშნ პატრონი შეერქვა, შენ თავისთავად „პატრონიჩი“ ვამოთხარ და მე რა ვქნაო...

ახლა მამა მარტო მე კი არა, ჩემს კლასს, მთელ სკოლას პატრონობდა - ავტობუსებსაც ის შოულობდა საქესკურსიოდა, ყვავილებსაც - ყოველგვარი ზეიმების და ღონისძიებებისათვის, ბორჯომის საგზურსაც ხარისჭირაშვილის ავადმყოფი დღისისათვის, ბლეთებს პრემიერებზე თატრონის მოყვარული რუსულების მასწავლებლებისათვის, საბურავებს მათემატიკის მასწავლებლის ავტომანქანისათვის, ნაკვეთის შემოსაღობ რკინის ბაღეს სასწავლო ნაწილისათვის, დეკორებულ სახელმძღვანელოებს ჩემი კლასისათვის, თვალსაჩინოებებს სხვადასხვა კაბინეტებისათვის... ჯართისა და მაკულატურის შერგოვბაშიც მამას წყალობით პირველობდა ჩვენი სკოლა. სხვა სკოლები რომ კილოგრაზმობით აკოწიწებდნენ გვემას, მამა ორ-სამ პირთამდე სასვე

თვითმცლებს მოაყენებდა სკოლის ეზოს და... პიონერთა ოთახსა და დირექტორის კაბინეტში მორიგი საპატრონი სიგელები ჩნდებოდა. როგორ ახერხებდა ყველაფერს შოვნას?

ერთხელ ქართულის გაკვეთილზე დირექტორმა და მისი მოადგილე შემოვიდნენ. დირექტორმა ჩამოწერილი სიას ჩახედა: თურმე გვეჭირებოდა 12 შვილდისფერი ჩოსა-ახალუნი, ამდენივე ქართული კაბა, 7 ცისფერი პეპლის, 13 ციციანთაჯუს, ორი ზღარბის, ერთი კენგურუს და ორიც თირაფის კოსტიუმი...

- ნინაცხის კი არა, მასწ, - ანგელოზის ხმით იკითხა ზაზამ.

ჩვენ ყველას ხარისხი ავამტყვდა და მხოლოდ მაშინ მიხვდა შეცბუნებული დირექტორი ზაზას ოინბაზობას, თორემ ისე თავის სიას ჩახედა, იქნებ ნინაცხე გვეჭირებდა და მე დამავიწყდაო. მერე მწყარალად გადაუბრძოდა თვალმებს, ვითომ კი ვხვდები შენს ტკაიმასხარაობას, მაგრამ ან ვინჩნევო...

- უნდა ვიფიქროთ, რომ, როგორც ყოველთვის, პატრონაშვილის მამა დავგვეშოვბოდა - დირექტორი იმევეთ მომბალი თვალეებით მომაჩერდა, - და ჩვენი სკოლა სასახლოდ წარსდგება საქალაქო დათვალერიუბაზე.

- რაღა ფიქრი უნდა, მასწ, - აღარ დავგვადა ზაზამ, - „პატრონიჩი“ ეტყვის „პატრონს“, ისიც დაჩალიჩდება და ყველაფერს გახანგრძობს: ის კი არა, ცოცხალი ფლანჩინი ან თვალა რომ დავგვეჩრდეს, იმასაც გვიშოვნის...

- რაქიაშვილი, უზრდელი და თავხედი ბრძანდება, - შენდინა დირექტორმა და ისევ მე მომიბრუნდა.

- აბა, ჩემო თედო, ხვალ მოვიტან ამბავს, ხომ?

- მაინც რა უნდა წარმოადგინოს ჩვენმა სკოლამ ასეთი, ვირაფების, კენგურუების, ლერწამბანა ქართული ქალღმერთებისა და ცეცხლოვანი ვაფების მონაწილეობით? - ვერ დაცხრა ზაზა.

- ატყვი ხომ, რაქიაშვილი, საგმელე გოჭვიით?

- მასწ, მამაბეთო, მაგრამ ვაგბედვ და შევასხენებო, რომ შვილზე

გათავებული ქართული გვიარი ისე იბრუნვის, როგორც საზოგადო სახელი „შვილი“ და, მამასადამე, წილდებით უნდა მომზადდეთ ასე: - ატყვი ხომ, რაქიაშვილი, საგმელე გოჭვიით?!

აუფ, რა ამბავი ატყვდა კლასში? გამძვინვარებულმა დირექტორმა ქართულის მასწავლებლებს გადახედა. იმან მხრები აიჩქმა, მართალია და რას ერჩიოთ.

- წამობრძანდე ერთი, ჩემთან, იქ ვავარკვით ბრუნვის ნიშნებით, - წინ გაიგდო დირექტორმა ზაზა...

ექვსი უზრუნველი ვიყავი მამის... ნეტავ ახლა რა ხდება კლასში? რას ფიქრობს ჩემზე ბებიჩი, ან თამთა? სკოლაში, რა თქმა უნდა, აღარ მიმეცლებდა, როგორ უნდა ვიარო... გვეც არ იყო, ხომ უნდა ვიფიქრო და? სულაც სადმისი სკოლაში ვისწავლი. როგორ უნდა შევეჩვიო ახალ კლასს, ამზანავებს, ან ასობ როგორ უნდა დავგორდებ, ცხრა წელია ერთად ვსწავლობთ... ვიმუშავებ-მეთქი, რომ ვამბობ, ნეტავ რაში ვივარგებ, ლურსმანიც კი არსდარის მიმიხვედებია! ჰმ! რომელი მუშაობა, მამამ შრომობით სემესტრიდანაც კი გამათავისუფლა, მთელი კლასი რომ კახეთში იყო და ზვრებში მუშაობდა, მე დედამასთან ერთად ბათუმშიღან ოდესმე მიცურავდი „ნახშირით“. კი, მამამ გამათავისუფლა, მაგრამ არც მე შევენიანაღმდეგვივარ და დაუფიქრებლად გამიფიქრებ ამზანავებს... სად უნდა ვიმუშაო? არაფერი არ ვიცი... რა უმწყო ვყოფილვარ? პირველად მიწეებს დამოუკიდებლად ვაქაწყვბტილებს მიღება და... რა თქმა უნდა, ქარხანაში ჯობს, მაგრამ როემელი? ან როგორ უნდა მივიდე ვის უნდა მივაკითხოო რა ვქნა, არაფერი არ ვიცი...

ათასი ფიქრი და კითხვა დაუტრიალდა თედოს გონებაში, თავი მოუშობდა, საფეთქლებზე რაღაც მოაწვამ... მერე ერთმა მთავარმა, მაგრამ აქამდე ვინმეაღმულმა, შიშით დაშუსტულმა ფიქრმა ყველა დანარჩენი უკან დასწია და თავით ფხვნიამდე დაუარა თედოს - ნეტავ... ნეტვრამდენს მიუყვან მამამ? ან რო-

გორ უნდა იყოს იქ? სად იქ, სად იქ?... — თედოს მოეჩვენა, რომ ვიღაც განშირებულად სცემდა საფეოქლებში მძიმე სვედას. სეულები თავზე იტაცა და დაფეთებული წამოვირდა. ოთახი უცხად დატრიალდა, სხვადასხვა ზომის მფეთქავი წერტილები აუთამაშდა თვალწინ, მეერე ოთახი უფრო სწრაფად დატრიალდა და თედოს მოეჩვენა, რომ აი, ახლა ამ

ტრიალში ჩართულს, ცენტრიდანული ძალა ორბიტიდან მომისვრის და სადღაც გადავიარდება. თვალები გაუფართოვდა... მოულოდნელად გაოჯნებულს ზარის გაბმული სმა ჩაესმა. დაუფიქრებლად დაიძრა კარისკენ, მარბაციო მიუახლოვდა. ზარის ღილაკს თითს არ ამორებდნენ. — დედა არ იქნება და სხვას კი არავის გაუვლებ, — გონს მოვიდა ბიჭი,

ოთახმა ტრიალი შეანება, მერე ერთი შეტორტმანდა და სულ გაჩერდა. — იქნება, არც არავინ არის და მოკლე ჩართვა მოსდა, სხვა დროსაც დამართინა ასე. ის იყო თედო სხვადასხვისის მოსატანად დაიძრა, რომ გვერდით მესვორები სარჯულაძეების კარი გაიღო.

— ამა! სომ დაგვიტოტ! ხულოცნობთ, სომ?! მე თქვენ გიჩვენებთ, ახლავე ბავშვთა ოთახს შევატყობინებ, სკოლამაც დაგრეკავ, მშობლებს სამსახურშიც მივწერე შენია მოძებნე ერთი, უზნის ინსპექტორის ნომერი, აკრიფე და დამალაპარაკე თქვენგან არის ქვეყანა აკლებული, მართლწესრიგის დაცვის კვირეული მაინც არ მიმდინარეობდეს! კიდევ არ ამორებთ თითს ზარს, ხომ?! რა ქენი, ვენია, მე ქალო, მოკვდი თუ რა?!

— შეურაცხყოფას რატომ გვაყენებთ? — თედომ ზაზას სმე იცნო.

— მე სომ მიცნობთ, ბატონო ბაგრატი, თქვენს ეზოში ვცხოვრობ, — ეს უკვე არჩილი იყო.

— არ ვიცი მე, ვინ სად ცხოვრობს! ავერ აქაც კი ცხოვრობს ერთი თქვენი ამხანაგი... კი მოენატრება მაგის მამას მზის სხივი, თვითონ ამ ემაწილს კი ლუკმაპური, თუ არა და, ავერ ნახავთ ა...

თედომ აღარ დამთავრებინა მეზობელს, კარი გააღო.

— ბიჭო, ეს ვინ ყოფილა, როგორ უძლებთ? — გაოცდა ზაზა.

თედოს ხმა არ ამოუღია. თავჩალული გაუძღვა ბიჭებს.

— თედო, რომ იცოდე, მეგლივით მშია, მიდი, რა, ჩაი დადგი. შინიდან ვამლის ნამცხვარი წამოვიღე. ჩემი მატრაკლეა ღებო დეიტაზე არიან, ბატონო, დედაზემიც ერიდება ნამცხვრებს, მამაჩემს საერთოდ უჯავრება და დავერჩა მე და ირაკლის ეს ამხელა ნამცხვარი... — ზაზამ სამზარეულოსკენ გაუძვია, არჩილი და თედოც ძალაუნებურად მიჰყვნენ.

— მოიტა ჩაი, ისეთი ჩაი დაგაღვივინობ, იქნება სხვისი დაყენებული აღარანდროს დალიოთ. — ზაზამ უმაღ გააღლო უსერხულობის ყინული. თედო და არჩილი უსმოდა შესცქეროდნენ ამხანაგს. იმან კი ჯერ

მოზინანქრებული ჩაიდან შემოდგა გაჭურვება, ფერის დასაყენებლად გამაზნა ჩაი, ფერს ფერსებშიც თითონ გადმოალაგა, შეპირიც, რაღაც მუხაბა მოხვდა ხელში, ისიც გადმოიღო, მერე ქათამთა ქალღმერთ კოსტად გახვეული ნამცხვარიც გამოხსნა.

თედომ იგრძნო, როგორ თანდათან სტოვდებოდა ნაბაბულოა.

— მშვენიერი ნამცხვარია, რას იტყვი? ნამცხვრები დიდებული იცის ღიადეამ, და საერთოდ, ყველაფერი... ჰა, მიდით, თითო ნაჭერი რას გეყოფათ...

ჩაის რომ მორჩინენ, ზაზა ჭურჭელი დარეცხა, ყველაფერი დაბინავა და იმის შიშით, ისევ არ შეიკრას უხერხულობის ყინული, ახლა თავისი პატარა ძმის ოინებს მოყვა. ესეც რომ ამოწურა, არჩილს მაგილის ქვეშ ფეხს წაჭარა, რას გაჩუქებულხარ, მომხმარეო, მაგრამ არჩილმა ხმა რომ არ ამოიღო, ისევ თვითონ განაგრძა:

— თედო, ძველ რომზე რაიმე წიგნები გექნება და მომიხანებ, რა... მგონი, იაპონური პოეზიაც გქონდა.

თედო შიშით ელოდა, ან ახლა წამოსდებოდა ზაზას ღელე მტკასხელი, ან ახლავა, მერე მამის ამბავსაც მკითხავდნო და... მაგრამ ზაზას არაფერი გულსატყუნი არ წამოსდგენია. აი, თურმე როგორი ხარ, ზაზა, მე კი... — გააფიქრა თედომ და წიგნების მოსაძებნად გავიდა.

— ბიჭო, პირი რომ ამავაფებინე, ხმა ამოიღო, რა! — ეცა ზაზა არჩილს. — წამო, ახლა!

თედო წიგნის თაროებთან გარინდულიყო. ზედა თაროს მიწის უკან გამაღებულ ფოტოსურათს მიმჭრებოდა. სურათზე თვითონ და მამა იყვნენ. თხილადურებით, გარუჯულები, ბედნიერები, მოციანარნი.

— ჰო, იგი, მე საღამოს სკოლაში გადავიდი, — თქვა არჩილმა.

თედო მკვებრად შემოპრუნდა.

— რატომ? — ქარხანაში მუშაობა გადაწყვიტე...

— რატომ? შენ ხომ პოლიტექნიკურში აპირებდი?!

— რატომ და... მამა ყოველთვის მეუბნებოდა, თუ ინჟინრობას აპირებ, და საერთოდაც, უმაღლესში ნაბარებაზედ ერთი-ორი წელი ქარხანაში რომ იმუშაო, კარგი იქნებაო... ვაგონშემკეთებელში მიჩრია... ისე რომ, ახლა ზეინცლობას ვსწავლობ, როგორც თავის დროზე მამაჩემი და მისი ორივე ძმა. ქარხანას თავისი საღამოს სკოლა აქვს...

წუთით ხიწოშე ჩამოვარდა. თედო არჩილს შიანერდა, მერე შეტრიალდა, არ უნდოდა ბიჭებს ცრუმღები დაენახათ, მაგრამ მაღე გული ამოუჯდა და მზებუფი დახარა. არცერთს ხმა არ გაუღია.

თედო ნელ-ნელა დამშვიდდა და ეგობობებს მიუჯდა. კარვა ხანს ვერ

ამოთქვა სათქმელი, ბოლოს მოახსენა:

სა: — მე... მე არ მიმიღებენ გავიწმეკეთებელი?

ზაზამ და არჩილმა ერთმანეთს გადახედეს. გულზე მოეშვა.

— რას არ მივიღებენ, ბიჭო, აქეთ ესევეყიან ასალგაზრდებს! მიდი, თედო, მიდი, მერე იქნებ მეც შემოგიერთდეთ... აუფ, ბიჭებო! — თვალნი ჩაუკრა ზაზამ.

— კადრების განყოფილებაში მე მიგყვები, კომკავშირის კომიტეტშიც, სკოლის დირექტორთან ერთად შევიდეთ, — უკანასკნელი საფიქრალიც გაუქარწყლა არჩილმა.

— რა ქენი, არ მომიტყენ წიგნები? — ზაზა თვითონ მივახლოვდა თაროებს თვალთ უკვე მოძებნილი სამი წიგნი გადმოიღო, — ჯერ ამეცადე წავიღებ, დანარჩენი მერე... წავედით არა, არჩილ?

— ჰო, ჰო, წავედით.

— ბიჭებო... — თედომ აღარ იცოდა, რა ეთქვა, ვერაფერი მოეფიქრებინა.

— დღის შვიდ საათზე მზად იყავი, ქვევიდან შემოგახანებ და... — წამომევიდა არჩილი.

— ოღონდ, შინიდან უკმელი არ გახვდები, მშვიდი მუშა მატერიალურ დაგვლათს ვერ შექმნის, იცოდე! — ამისძახა დედლა ჩასულმა ზაზამ.

— ბიჭებო... — ჩაიჩურჩულა თედომ.

ჯანსიური რეპორაჟი

სწავლის ახალი მეთოდი

სასწავლებელმა ნახა მანკატორიის რეკლამა: „მანკატორის დახმარებით შეგიძლიათ ძალში სწავლოთ“, და მიუღვივრებულად წამოიხანა:

— დედი ამბავი ვითომ ვნებ ხოხელი ჩემს კლასში ოცდაათი მოსწავლესთან მანკატორზე მტეა ამ მოთოდ იყენებს უმანკატორიოდ.

პირშეჩოება

ინკლასის სასწავლო სკოლაში მისულმა აღმჩინა ერთიერთ კურსანტს მკითხა:

— შეგიძლიათ დამისახლოლო მრატანე.

თის ფლოტის ირა დედი სარდალა?
— დედასი და... უეაირავად, თქვენს გვარს უფრო ვერ მოეკარი, ნატონი აფხარალო.

მწავნაში

— დედა, მეთამაშე რა, ზოთარკობანა, — შეტყუება იდი.
— ამო არ ვიცი?
— მანკატორი იფიქრება, — ანკატორი ბიჭუნამ, — მე მატანა მანკატორი ვიქნებო, შენ კი მოელოდი და მანკატორი მოეცი.

ღმსკანა

— ამ დასკანამდე მივიდი, რომ მოვარე უფრო მწავნელოვანა, ედრე მწე.
— რატომ?
— მიტომ, რომ მოვარე დახით ანაიბს, რიღესაც მწელა, ბოლო მწე კი დღისით, რიღე იტედაც სინაიღე.

სამონის დიდიკატორის კანკანაში

— წავიდი, დედასი, თუ დირექტორი ამბობს, კლასში ვადატორიოდლაი, ძაღლა წე დავატანო, უხერხულაი!

თიწულანა

სკოლაში ხაყუნებს დაავალს თხუფლენის დარჩა თისზეტ: „ჩემი შობიღები“. ცხაბა წლის ბიჭუნამ დარჩა.
— მოხლები ჩვენ ასეთ ანკატორი ველონებო, რომ უკან ვეწინიღებო მათში მრავალ ჩვეთს აღმოვტყარა.

დედასი

— აღმათ იცი, რომ ჩემი მისწულა თქვენთან მუშობს?
— რა თქმა უნდა უკანასკნელი საერთაშორისო მატარის დროს თქვენს დარჩაღებულ დასაწრებად დამთხოვა.

ალო-ლაი-იანანა

ალო-ლაი-იანანა,
ნანა, დედის მზეო,
შენი არის ეს ქვეყანა,
მზისად შეიცნეო.
აკვანს გირჩევს რახანია
თეთრი ბატანიო.
თავზე ნაზად დაგხარიან
მზის სხივი და სიო,
ტბილი ძილი
საალერსოდ
ისევ გაეხლო.
ალო-ლაი-ნანანია,
რა გამფოთებს, რაო?
დაიძინე, ალო-ლაი,
ნანა, დედის მზეო,
შენი არის ეს ქვეყანა,
მზისად შეიცნეო.

ბაჰუვი მზაა

ბაჰუვი ამბობს:
— კურდღელი ვარ,
ჩირგვეში ვზივარ,
მშია! შცივა!
მერე უცებ:
— მელა ვარო!
მსურს ქათამი
მოვიპარო! —
ხელებს გამლის
ფრთებივით და

ამაყად ბრძანა ზამთარმა:

— ვსტაჟ ძალიან კარგადო,
მაჰეს საღებავიც და ფუნჯიც,
რომელსაც არვის არ ვანდობ.
არ გჯერათ? ფანჯრებს შესვდეთო,
ყოველ დღე; დილადარიან
თქვენითვის რამდენი ლამაზი
სურათი დამისატია.
ხედვით დათოვლილ ტყის კორომს,

ისეთი მაჰეს ყურთასმენა,
შორი ტყიდან ჩიტის სტვენა
და ჩურჩული ფოთლის
ჩემს ყურამდე მოდის.
უფრო მეტიც — ბალახიდან
ძირს ვარდნილი ნამის
უმნიშვნელო ჩქამიც
მოვისმინო ლამის;
იის ყლორტზე შემომჯდარი

ვითომ გამოგვიყვით
ციდან:

— შემომხედეთ,
აბა, ვინ ვარ.
მართ შეხედვად
მართლვე ვიჩივარ!
დედამ ჰკითხა:
— შეილო, ვინ ხარ?
— არწივი ვარ!
არწივი ვარ!
— გუ-გუ! — ძახილს
მოჰყვა იმ წამს, —
მატარებულად
გადაიქცა.
სირბილით რომ
დაიღალა,
თქვა: — კრავი ვარ,
მე! ვსოფ ბალახს.
აი, მართლაც
საკვირველი:
— უ! — კრავი
გასდა მგელი.
მაღე მგელი
იქვე დითვად,
ინტა ჭამა,
თაფლით დათვრა.
აკვირდება
დედა პირმშოს,
ელიმება,

როდი შიშობს.
მიეძალა
ფიქრი თვალებს,
სთხოვა: — აღარ
დაიღალე?
ჩამოგვიი აჰ,
ჩემს გვერდით.
შვილმა უთხრა:
— არა, დედი,
მე ცხრათვალა
მზე ვარ ახლა,
მზემ კი განა
იცის დაღლა? —
გაუცინა
დედიწონს და
საკონცხლად
მიეხალა.
დედა წელში გაიმართა:
— შეილო, ჩემო
მზე ხარ მართლაც!

კოვალა ჰიმი

ყველა იცნობს
ტყის ძველ მკურნალს,
ჩვენს კოვალა
ხეაკუნას.
მარჯად დაფრენს
ხიდან ხეზე
და აბეზარ

მხატვარი ზამთარი

ალვებს ზეცისკენ აწვდილებს
ბორცვებს, გორაკებს, მთის
კალთებს,
ზედ მოსრიალე ყმაწვილებს?
მხეცებიც შეენის გარემოს —
ტყის პირას გაშლილ იაღალს —
ქორბუდა, ლალი ირემი

ყურავახილა ბიძი

მდილის უწვრილესი ხმაც კი,
სიოს ქროლვა,
ყანას თმებს რომ ვარცხნის.
ერთი სიტყვით, ჩემი ნიჭით
გაოცდება კაცი...
ზღვიდან ხშირად
ბრძენი დელფინები
მისმოებენ და

მატლებს ეძებს.

— ჯა-ჯა! აა-აა!
თავის ნისკარტს
რას უმიზნებს?
რას და, მტრის კარს.
ნისკარტივით
უჭრის თვალიც.
ვაი, ჭიალუის
ბრალი!
უვლის ბებერ
ხეთა რტოებს.
მატლის ჭურბსაც
არსად ტოვებს,
ეჟიმი
ყოვლისშემძლე,
ასე დაფრენს
ხიდან ხეზე.
— ჯა-ჯა! — ღინჯად
და გუღღასმით
ყველას სინჯავს.
თუკი ხეებს
უჭრით რამე,
არ შორდება
დედე და ლამე.
სათითაოდ
რომ განკურნავს,
უხარია
ტყის ძველ მკურნალს
და ხეებიც: —
გამდლობთ, გმადლობთ! —
თავს უხრიან
ხეაკუნას.

და ლომი თვალგებრილა.

თავის ბელებთან თამაშით
გართულ დათუნას-გოლიათს
მგელი თაღდასხმას უპირებს,
კურდღელი ხომ არ ჰგონია?
აივრ, ვარსკვლავა ფანტელი,
ფარფატით ძირს რომ მოფრინავს...
ახლა კი გვეჯერა, ზამთარი
მართლაც მხატვარი ყოფილა.

მათი სმენით ვტკუბები.
როცა ირგვლივ
გალობს ყველაფერი,
სწორედ მაშინ
დგება ჩემი ჯერიც
და მე ვმღერო,
სიციფსლუჯე ვმღერო.

ჴილსაჴუ

მეოხელებს ვთავაზობ პატარა მოთარობებს შთაერ თანავარსკვლავედებზე ვერანელი სწავლის გოტარდ შტრომპფერის წიგნიდან „ახდ არაჴმანის ვარსკვლავები“.

ახდ არაჴმან ას-სუფი იყო ისჴამანის ემირის კარის ასტრონომი, ცხოვრობდა 900-986 წლებში. მისი გარდაცვალების შემდეგ ქაიროს ბიბლიოთეკაში აღმოაჩინეს ამ შეცნოების სტლით ემირისათვის გაკეთებული ვერსხლის გლობუსი, რომელზედაც ცხოველების სახით გამოსახული იყო თანავარსკვლავედების სურათები. მანვე დაწერა წიგნი დღი ბერძენი ასტრონომის პტოლემეოსის შესახებ და დაწესდა პტოლემეოსის ცხროლის წოვიერიო აღვლი. ბერძნულ მიოებს ის არ მოევიოხრობს, მაგრამ სურათები ჩინებულად შედუარდა ძველი განათლებული ხალხების მიერ მიღებულ წესთ: თანავარსკვლავედებს ისინი უკეთ დამახსოვრების მიზნით რომელიმე ცხოველის, ფრინველის ან გჴირის ფორმით გამოხატავდნენ და ასევე ღარჩა ხატუენების განვალობაში რუკებზე, ატლასებში, წიგნებში. ასე ხატავდნ დღესაც 12 თანავარსკვლავედს — ჴოლიაჴს, რომელაც გაილის შუე თავის მარადლულ, სადღღამიორო მპროსვლის ვანაზე, აჴქარად გაეცნობი დღი დაოვის და პატარა დაოვის თანავარსკვლავედებს.

ა. პოლთვანი

1. პატარა ღათვი ღე ღიღი ღათვი

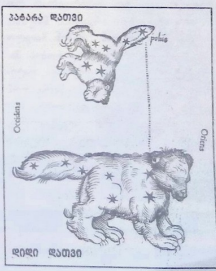
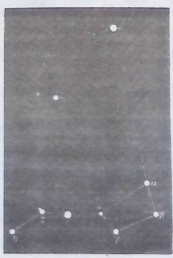
ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი თალესი სულ ვარსკვლავიან ცას აკვირდებოდა, ამისათვის შეუენგებლი თანამემამულენი დასციროდნენ ბრძენკაცს. ხშირად გაიგონებლით ასეთ ამბავს: ერთხელ თალესი გზად მიდიოდა. ღამე იყო, ფილოსოფოსი მოციმციმე ვარსკვლავებით მოკვდილ ცას აჴყურებდა, ჴა ვერ შენიშნა და შიგ ჩავარდა. იქვე ახლო მდგარ მონაჴალს გაეცინა: ცაში რა არის, იმის გაგება მოუწადინებია და ფეხჴეჴეშ რა აქვს, ის ვერ გაუჴვიაო!

თალესს მიაწერენ, თითჴოს მან პირველმა ასწავლა ბერძენებს, როგორ გაეგნოთ გზა პატარა ღათვის თანავარსკვლავედის დახმარებით. ჴომე-

როსის „ოღისეაში“ ჩრდილოეთის მიმართულებას ჴერ კიდევ დღი დათვის მიხედვით არკვევდნენ. საბოენელად ის მართლაც უფრო ადვილია, მაგრამ ზაფხულსა და ჴამთარში ეს თანავარსკვლავედი საგემოდ შორის იკარგება დასაველეთით ან აღმოსავლეთით. სინამდვილეში ფინიკელმა მებღვაურებმა თალესზე აღორე დაიწყეს ჴღვაში გზის გაგნება პატარა ღათვის თანავარსკვლავედის

მიხედვით და მცირე აზიის სანავსადგურო ჴალჴე მილეთიდან შორს გამგზავრებულ ფილოსოფოსს შეეძლო თვისი ძვირფასი ცნობები მათგან გადაეღო. მაგრამ ბერძენები უკვე იცნობდნენ „ღიღი ღათვს“ და მის მებზულად განლაგებულ თანავარსკვლავედებს. თალესმა პირველად უწოდა „პატარა ღათვი“. ბერძენებმა იცნოდნენ, რომ უკიდურეს ჩრდილოეთში ღათვები ცხოვრობენ და ამი-

ტომ უწოდეს ხომლებს დიდი და პატარა დათვი.

როცა არაბებმა ბერძენთა ასტრონომია გადაიღეს, ორი ხვადი დათვი აღეს, თვითონ კი პოლუსის მახლობელ თანავარსკვლავედებს უწოდეს ალ-ფარკადან, „ორი ხბო“. მათი სრული გათვრება მიიქცა არაა სწორი. ას-სუელი აინტერესდა კულის პირდაპირ მოციმციმე ორი კაშკაშა ვარსკვლავი.

ჩვენ არ უნდა გავივიროდეს, რომ თალესმა და სხვა ბერძენმა ასტრონომებმა ჩრდილოეთის ვარსკვლავი დათვის კულის კიდზე არ დახატეს. ციურ მნათობთა პრეცესიის, გადახრის შედეგად ძველი წესითარბიტყვის დაახლოებით 600 წელს ჩრდილოეთის ვარსკვლავი უფრო პატარა დათვის მახლობლად იყო მოქცეული. შემდეგ პტოლემოსმა უძრავი ვარსკვლავების დიდ საძიებელში, მეშვიდე წიგნში პატარა დათვი წინ მოაქცია. ამ წიგნის არაბული თარგმანი „ალმაჯესტი“ („უღრუღისი“) კოპტური და რომელი ასტრონომიის საძირკვლად ითვლებოდა. არაბები მის ეკვალაკვალ მიჰყვენენ.

ახლა ისევ გავივით, საიდან განჩინენ ცახე დათვი.

გავხედოთ ჩრდილოეთის ცას. როგორც ამ თანავარსკვლავედის მხრიდან მოვარდნილი ცივი ქარი, ისეთივე მკაცრია ამებში, რომლებსაც ბერძენმა მოგვიხირობენ ამის შესახებ. არკადიის მეფეს ლიკონს ერთი მშვენიერი ასული ჰყავდა, სახელით კალისტო. უდარდელად დახეარდობდა იგი არკადის მთებში, მაგრამ ბედისწერამ დაშინ ჩაავლო უხეში ხელი, როცა ნადირობის მარად ქალწულმა ქალღმერთმა არტიმიდემ გაიკნო და ისე მოეწონა, რომ თავის ამაღლაში ჩაირიგა, თანაც აღთქმა დაადებინა, რომ სიკვდილამდე ქალწულად დარჩებოდა, არცერთ მამაკაცს არ გუეკარებოდა. ერთხელ მამა ზეგნმა მოჰკრა თვალი კალისტოს. ღმერთების მამამთავარი ახალახალი სამიჯურთო თავგადასავლებით ირობდა თავს. მოეწონა ქალიშვილი და უფრო იოლად რომ მოეგო

მისი გული, ქალღმერთ არტიმიდეს სახე მიიღო. ასე ლამაზად და ფაქიზად დახასოვდა მშვენიერ კალისტოს. ერთ მშვენიერ დღეს, ბანაობის დროს, არტიმიდემ შენიშნა, რომ მისი მსლებელი ქალწული ფეხშიმედა. განრისხებულმა ქალღმერთმა მეფის ასული მაშინვე ძუ დათავა აქცია. შენიშნული დათვი მეგობრებს გაერიდა, თავი ტყვეს შეაფარა. იქ მალე იყოლა მშვენიერი კაბუტი, არკადი. გავლა ხანი. დედა-შვილი ტყეში შეხვდა ერთიმეორეს. კალისტომ, ძუ დათვი, იცნა შვილი და შესახვედრად გაუშურა. არკადი გაერიდა, შეშინდა, მშვილი მომიპარჯა, რომ დათვი მოეკლა. დროზე შენიშნა ზეგნმა, რომ მისი მიზეზით შვილი ალღ დედას უპირებს მოკვლას, კალისტოს კუდიში ხელი ჩაავლო, ცაში აიტაცა და თანავარსკვლავედად, ხომლად აქცია. მარალად, ქვეყიდან რომ ვეუყურებთ, ის თითქმის ვილაცას გაურბის. ისეთივე ბედი ეწია არკადის, ისიც თანავარსკვლავედად იქცა და დღესაც ცის თალზეა მიხატული, როგორც ხარის მწყემსი, მენახირე. მითის მეორე ვერსიის მიხედვით, დედამა ქალღმერთმა ჰერამ შეამჩნია, რომ მისი მეუღლე ზეგნს მეფე ლიკონის სასახლეში დადიოდა, რათა იქ მშვენიერ ასულს, კალისტოს შეხედროდა, ამით განრისხებულმა ექვიანმა ჰერამ კალისტო ძუ დათვად აქცია. ტყეში არკადიმ (არკასმა) ძუ დათვად ქცეული ზედა ვერ იცნო. მშვილდ-ისრით მოკლა დაუბირა და ზეგნმა მისი დედა ცაში აიტაცა, დათეს სიმძიმისაგან კუდი დაუგრძელდა და ამიტომ აქვს „დიდ დათვს“ სამი კაშკაშა ვარსკვლავი დამშვენებული კუდი ასე უჩვეულად გრძელი. ზოგი მხატვარი მას ოღნავ „ამოკლებს“, მაგრამ ძველ რუკებზე დათვი ისევ ისე გრძელკუდიანია. უკვდავი ნიშმა კალისტო არ ქრება და ყოველ დამე დედამიწას თავზე დაწათის.

საქართველოს სსრ სახალხო ენერჯის მიღწევათა გამოცემის ერთ-ერთი პირობითი მოწყობის თემატიკურ გამოცემაში „სუნება და ახალგაზრდობა“ ძირითადი თემატიკის საშუალო სკოლების მოსწავლეების მონაწილეობდნენ. მშობლიური ფლორისა და ფაუნის ცოდნა, ბუნების სათუთო სიყვარული, მისი მოვლა-პატრონობის აუცილებლობის შეფხვა გამოსჭვილდა აქ წარმოდგენილ თითოეულ ნამუშევარში, წარმოდგენილი კი იყო ნახატები და ნაქრები, თეთნათეი რუკები, ალიკაციები, ნაქრები, გინჩების, სიმინდის უფუქის, სხვადასხვა ილუსტრაციისა და მარცხენაგან დამხატვური სათამაშოებიც და მკეტებიც, ჰერმარეუმებიც და საქართველოში გავრცელებული სამკურნალო მცენარეების კოლექციებიც, მოსწავლეთა ხელით გაფორმებული ამონარიდები საქართველოს წითელი წიგნიდან და სხვა კვათილდის ნიმუშებიც...

საინტერესო ექსპონატებით წარდგინე გამოცემაზე ბუნების ნორჩი მოყვარულები 161-ე, 126-ე, 155-ე, მე-16, 25-ე, მე-18, 82-ე სკოლებიდან, ხოლო ამათგან განსაკურებით გამოირჩეოდა მრავალფეროვანი ექსპონატებით დამშვენებული მე-10 საშუალო სკოლის პირობითი კაბინეტის კლასი. სულ მცირე ადგილ ვაგრძელებთ მე-9 ბავშვების ნახატებს, მაგრამ პატარების ხელებით დამხატვლად-დახატულ თითოეულ კვარცხელს თუ სათამაშოში იმდენი მონაწილეობა და გულმოდგინება იგრძნობოდა, რომ მხატვლი აუცილებლად ზერდებოდა და დამოუკიდებელი, უხიტივოდ ეფერებოდა გამოცემის კვლავ ნორჩ მონაწილეებს.

გულდასამწყვთია მხოლოდ ის, რომ ამ საინტერესო და სახატვებლო გამოცემაზე არდუთ ისე ბევრი სკოლა იყო წარმოდგენილი.

დავით აღმაშენებლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

საქართველო
საქართველო

საქართველო
სსრკ
ნიუსული
ნიგნი

დურჯაქი

დურჯაქი ქათმისნაირთა რიგისა და მოხზისბრთა ოჯახის წარმომადგენელია. ეს სანატრებო ურჩვეული გავრცელებულია კვიპროსზე, აღმოსავლეთ აზიურკავკასიაში, ირანში, სირიაში, ერაყში, მცირე აზიაში, სამხრეთ-დასავლეთ თურქმენისა და ინდოეთში.

საქართველოში იგი ბინადრობდა იერისა და ლაუნის პირას. ამჟამად კი გვხვდება იერის პირას, ვარდანის სა-

მონადირე მურერნობაში. საცხოვრებლად დურჯაქი ამჟამინებს დაბლობს, ბინადრობს მდინარისპირა ბუჩქნარ-

ში, ველ-მინდვრებში, ყანებსა და ნაყანებში. დურჯაქი მუდგეს წარმოადგენს ბერძენ ანთხობილი პატარა ორმო. აპრილში იგი დებს 10-12 კვერცხს. კრუხობს მარტო დედალი, მშალი ახლამხალი ამყოფება და „მურერნობა“ ოჯახს.

დურჯაქს საუმაოდ ბევრი მტერი ბუყს — კატა, მელა, ტურა, ქორი, ქაობის ძეღქორი. დიდ ზარალს აყენებენ ბრაკონიერები. ამჟამად დურჯაქის რაოდენობა ძალზე შემცირებულა, ამის მიზეზები კი შემდეგია — ბრაკონიერობა, მისი საცხოვრებელი ადგილების გამოყენება სამურჩინო საქმიანობისთვის, შხაშინიკატების გამოყენება.

დურჯაქი შეტანილია „სახკუთია კავშირის წითელ წიგნში“. საქართველოში მისი მოკლა აკრძალულია. ამ ურჩველის დასაცავად აუცილებელია ბრაკონიერებთან ბრძოლა, დურჯაქის მოკვლისთვის. სახინადრო ადგილებში მისი მტრების შეკაცრი რეგულმენტრება, საკვებურების მოწყობა და დაცვა მკაცრი ზამთრის პირობებში.

საბუნებისმეტყველო საზოგადოებრივი ნიგნი

გამართლებული ძრავა

იტალიურმა ფირმა „ფიატ-ავტომ“ და ფრანგულმა „პერეო-შეშნეს“ ახალი ოთხცილინდრიანი შუგაქვის ძრავა (მოცულობა — 1000 სმ³). ძრავაში დეტალების რაოდენობა შესამდელო, ხოლო საწვავის ხარჯი — 16 პროცენტითაა შემცირებული. ვარდა ამისა, თანამდროშე, 808 კუბ. სმ. მოცულობის მქონე ძრავა 78 კვ.ს იწონის, ახალი კი — მხოლოდ 68 კილოვარტს.

უიარაღო

ბულგარეთის დედაქალაქ სოფიაში წმინდ ააგებენ თხო-

ელექტროციენტრალს, რომლის საწვავად საყოფაცხოვრებო ნაგავი იქნება. გამოთვლილია, რომ 1 კვ მეტრი ნაგავის დანჯვასის დაბლოებით 1250 კილოვარტია მიიღება, წვის შემდეგ დარჩენილი ნაყარის გამოყენება თბილისი რაიონის ფილების დამუშავების.

საბრძენი მანქანის ძრავათი

ერომა ინგლისურმა ფირმამ დაიწყო სერიული გამოშვება მსუბუქი ელექტრომობლისა, რომელზედაც სარტეხი მანქანის ძრავა დამუშავდა. ელექტრომობლის სიჩქარე საათში 25 კილომეტრია. მის ორ ზევილებზე აქუმულატორში დავგროვდა ენერჯია საქმარისა 88 კილოვარტის ვახველად. ერთი შეხედვით, თითქმის და-

ბალი მანქანეებელია, მაგრამ თუ გაითვალისწინებთ, რომ ინგლისის დიდი ქალაქების ცენტრში ავტომობილის საშუალო ვარტეხი 10 კილომეტრია, ხოლო საშუალო სიჩქარე — საათში 20 კილომეტრს, შემოსხენებული ელექტრომობილი არცთუ მთლად უჩიო მოგვეტყვენება. მანქანის სიგრძე 2,75 მეტრია, აქვს სამი ვეჯი და 300-სიამების ტიპის საჭე, რის შეიხებითაც ძალზე ადვილია მისი მართვა.

„ორიღი“ დაბავამართება

მოსკოვის რადიოტექნიკის, ელექტრონიკისა და ავტომატიკის ინსტიტუტში შექმნეს დანადგარი „ორიღი“, რომელსაც უშუალოდ ნაწილობრივ მართოს ადამიანის ფიზიკური მდგომარეობა, თუ თქვენ ძალზე დაიქნავეთ, გწუხებთ ნერვული

დაძაბულობა და დახალი არტერიული წნევა. საქმარისა რადიოტექნიკური შეხებით თქვენი თოხში ხელსაწყოს პანელზე მოთავსებულ ობს კლავიშს და ყველაფერი რაზეც იქნება.

მურა ნახშირი — მინერალური სასუპი

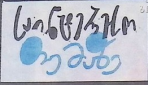
ექსპერიმენტის დადებით შედეგს თითო-ორიოლა შეენიერი თუ ელოდა, მაგრამ შედეგმა მხოლოდნს ვდაუპარბა: შერის მისავალი — 80, კარტოფილისა და ქერისა კი — 22 პროცენტით ვაზარდა. მურა ნახშირის ფუნქცია, რომელსაც სახუქად ხმარობენ, დიდი რაოდენობით შეივებს ფისოვარსა და კალციუმს. ვარდა მკაცრი ელემენტებით ვამდიდრებება, მურა ნახშირი ნიადაგის სტრუქტურასაც აუმჯობესებს.

ფართოვანი ძარბაგი

უძაღის დედაქალაქ კამაღის შორიახლო ამ რეგიონში წლის წინათ ვეგერეთელა ჯაბურები დახაზდნენ. მათ ეკვლიბტების კენწრირებზე დიდებს ბინა. ამასობაში ქალაქი გაიზარდა და ეკვლიბტები საცხოვრებელ მახვიებში მიეჭყნენ. ბოდა, ახლა კამაღელეები უკვედ დილით აწუდებთან ფრიაოსან მძარცველთა შემოსევიი გაიჩინვეულ უძნწრგობას ქუჩებში, ტროტუარებზე, სასურავებზე მანგის ნაყოფთა ნარჩენებია მიმოფანტული. ამხითი ათასი დამურთა უძრავ ნაყოფს რომ ზეწავს, ეს ერთი უხელოურებია, შვირე ეს იხნა, რომ რიცა ტროტე ერთამხედ რამდენიმე ათეული დამურთა ქვედა, ტობი მათ სიმძიმეს ვერ უძლებს და ტუბებია ხოლმე.

ვეჩოვასა და აზიის სავაჭრო ურთიეს

როგორ გვინათ, ვეროპისა და აზიის სავაჭრო ურთიესის ურთიეს ქველუ გულისათ?

ოტჩერი არა მდელი წელიწადიცივის V საუკუნის ბერძენი ისტორიკოსი პერილოტე ამ ორი ბერძენის საზღვრად თვლიდა წარმოსახული სას, რომელიც მოსტორის სრტებზე, შუასა და აზიის ზღვებზე და მდინარე დღიას გასწვრივ გადმოდიდა.

XVII საუკუნეში ევროპისა და აზიის სავაჭრო დღის, პოლდის, პერიოპისა და კიბას მიიჩნევენ, 1780 წელს რუსეთს ვიციარებმა ვილიონმა ევროპის სავაჭრო მდინარე ოსაზედ ვეაჭრეს. მაგრამ იგი ასე თვითად იცნებდა აზიისავაჭროს, რომ ურთიეს მდებე თავის რუკაზე სავაჭროს არ აღნიშნავს — აქც ეს იყო, სად მდებარებებია ისინი. გერმანული მეწინეირი ა. მუხომლიტი ამჯობინებდა, რომ ევროპისა და აზიის ერთი კონტინენტი — ევროპიად ჩავთვალათ.

ურთიეს ქველ ევროპისა და აზიის სავაჭრო პირველს მიიხით ბერძენ დიდებს თანხედროდო რუსთა ვიციარებმა და ისტორიკოსებმა ვახლო ტრეპევეს, ამ პრეწინადელ შეტყობის შემთხვევაში რომ ურთიესად შევიჩინებთ ერთი ბერძენისა და კიბის, პერიოპისა და ოსაზედ. მანვე შეწინა ვანსავიბებე ქველს ვადალა-ვადალა არსებულ ექვირთუასა და ევინერეთლობის შორისაც. სწორად ამტობით, — ვერთა ტბიწვეგი, — ეს მოაგრებელი აზიისა და ევროპის სავაჭრად უნდა ჩითვალდით.

საურომდებია, რომ ამ ქველ სწორედ ტბიწვეგი უნდა „ურთიეს მდებე“.

წინაშე მას „მოპერბიარბას“ ეძახდნენ (ბერძენული სიტყვებისგან „მოპერ“ — „ხედი, შედი“ და „ბიარბას“ — „კაბრი“). ურთიეს „ოთორღელ“ ქველ საბტველს „წინაშე“, ევროპისა და აზიის სავაჭრო შეიღი სთხოში ბოძი დატ. მათი რიცხვი თანდათან მძობილას.

„მანსინა-მოდორიში“

წმალის სურათის წინადადება

საფრანგეთში, პასტერის ინსტიტუტში გამოიშოშვებს სურათის საწინააღმდეგო ახალი ანაბიტი. დისტორიკრებულ წყაღის მძარცველხადა ასტუბიბენ და წვეთობით შეეწავთ ავადმყოფის ცხვირის ნესტოში. წყაღეტირმოტირამიის სვანის ში-წუთობიანია და მერიადებს საწვრთ მძარცვთა შუადედიო. ცესპერტიმენტში 150 კაცი მოსწინაედიობდა, მანგან ერთ დღეში 108 კაცი გაიკურნებინა.

ზომიანი ბაღახი

ბაღახი ბურჭი შეიქმნება იყოს არა მარტო მწვანე, არამედ წითელი, ცისფერი, ყვითელი და ზოლიანებიც. სწორად ამბობს ამერიკიანე მცენარეები გამოყვანის ლონანეიდების (N.Y.) ბოტანიკის ინსტიტუტის თანახმად ბაღახი. ბურჭი მალე დამახას „მედიკალ ნეტენი“ — ბაღახი, რომელიც მწვანე, ყვითლების ბილიც ხახხხას წითელი აქვს. გვიანება, ალიცხრად შეევიპისო

ნაპარაკლბი „მინერალის ცანენისათვის“

იოდელიც ბუბეშიოი ებრ-ებო ვედალზე უღერი გაგრეტებულ ცხოველად იოდლები და აფრიკაში. მაგრამ დროთა განვლილობაში მისმა ჩაიღვიმამ კატასტროფულად იქალი. აფრიკისბრები მცხოვრებნი ხოცავდნენ მათ, რათა ნახენები და მოსავლა არ ებტებინათ. ვერაოვე გემრადე ბირგის გამო, ბუბეშიოის ტყვიისგან (მისი სისეე მს აღწესა) აკიფიბდნენ ფარებს. მერხად ფალობდა ოწი, რომელიც სპილოსსავე გამოვლიდა. მას სავაჭროების დასაშავებლად იყენებდნენ. ასე, ნელ-ნელა გაჩრდნენ ბუბეშიოის ეგრ ნილოსის აუზიდან, შეიძვეც კი მცვაბტის მთელი ტერიტორიიდან. მათი დაცვის მიზნით კონგოში, ნიგერისა და სხვა ვეეუნებში იქმნებია ნარჩსლები, სადაც ცხოველებს განსაუბრებულ უფრადლებას დაუთმობენ.

წვიბა — პარკელოტობი

ჩრდილო ევროპებში მოსულმა დედამამ ბერძნად ვეაჭრებმა ნიადავი და მონის ქვედა რეწებში გამოიჩინა. რიცა წყაღე დარბა, ქალაქ ელ-დილიანეთის ახლოს მცხოვრებ სოფელბებს უცნაური სურათის ვეაჭრებმა თვალწინ. ის, რაც გლეხებს ვეეებრეულად ლოდი ეგონათ, ძველსისველი ტობრის წყერი გამოიღდა...

უსხვეცისი მინერალბი

დღემდე ვედალზე ხნეირად ვერდინდებია ნაპოვის მინერალბი იოდელიცადა მაგრამ ამას წინათ ანტარტიკის ქალაქ პერტის მახლობლად აღმოჩენილი კლდე ამ მინერალბებზე 400 მლ წითლი უფროსი აღმოჩნდა. იგი ძირითადად ცარიონოფისისგან შეიქმნება. კლდის ასაკი დაადგინეს მასში შემავალი ურანისა და ტყვიის რაოდენობის მეშვეობით.

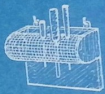

როცა სპორტული ღონისძიება დაიწყო, ანტი ჩინო კარგ სასაბურთს ვაჭარებს სიყვარულს ან კენჭის შეგროვებისას იგი შევიძლია დავცო და ჩიხუმი ჩაიღო.

თუ შენი პატარა ძაბავი ან დავიკ პირველად ვაღის უნდა ღვინო, კარგი იქნება, თუ ცხენურებს ძველ კალთებსზე შეუშავებ. კალთები კი თუქის ჩიქმებსზე ჩამოცვას — ფეხები ნაკლებად დაედლებათ და არც გაუფიქნება.

ლიონის ბაღის წაჭრის და ხის ორი-სამი ძეგლითავე სულ ადვილად შევიძლია დამზადო ინსტრუმენტების შესანახი მარტივი და მისახერხებელი მოწყობილობა.

აღუბლის გამოყურაცა ძნელი არ არის, მაგრამ დამადილი კია, თან კაცს ისიც ვაღიზიანებს, რომ კურცა ზოგჯერ შორს ვახსდებთა და წითლად თხუნის სუფრას თუ კიდევს. ვუძირობ, დაიხსლიონ მადლობელი იქნება, თუ ანთი ჩაშეს მოუწყობ: სტანდარტული საყურაცეი მაწინს ბიოთის უფლად ლამაზად, საყურაცესა და უფლს შორის მოთავსებულა შესაადების ცენტრში კი 8-11 მილიმეტრისანი ბერელი გამოხერტი. კურცა და წვენი ბოლოში ჩაყვია და ჩაედინება, ხოლო აღუბლად შესაადები არ გაატარებს.

შეიძლება შენმა უფროსმა ძმამ ან მამამ დაიჩვილოს, ჩემს ილიტბრისპარხის ურავო დანა შეუბოიდან გამოვიდო, შენც ადგი და ასწავლე მისი რემონტის ხელმისაწვდომი წესი: დაზიანებული ზედაპირი ფლუთით (მღნობით) დაამუშავე, მოკალთ, შემდეგ უძრავი დანა თვის ადგილას ახსე და საპარხის შტორე ხანს დაეშავე — ეძირე მოძრავი დანა უძრავს შენადულის ნაშვტს მოაკლდეტ.

პლასტმასის ბურთი თუ ვაგეზობიტი, მის გადაცდების მანქანაშიც წუ იჩქარებ: ამოჭერი იგი ისე, როგორც სახაზვა ნაწენებო, სახელუ-

ი. ნივარამე — შექმალ შემატებოლუ საჭაროველოს სახელს (ლექსი)	1
სტრამქონებო საყარილობო პატაკიდან	2
ბ. ახლაზავა — რველუტური ნაბიეებით (ნარკვევი)	4
გ. კებალმამე — ვარდატება (მოთხრობა)	8
ნ. ხარაზიშვილი — სახლი (ნარკვევი)	15
აი სი	19
მ. გელაშვილი — ბიეები (მოთხრობა)	20
უცხოური იუშორი	24
კოცონი	25
ვ. იყალი — ლექსები	26
ასტრონომიული საუბრებო	27
მ. კარგარეილი — ჩვენ და ბუნება (წერილი)	28
ბუნების კარი	30
საინტერესო სიხალენი	30
ჯალოსნური სარკე	31
საინტერესო თემაზე	31
გამოგადგებო	32
ცხაკალიტული	გარეგ. 3

გარკანის 1-ლი ვერდის მხატვრობა ზურაბ შორახიძის.

მოხარე რედაქტორი ბებუნია შულნი

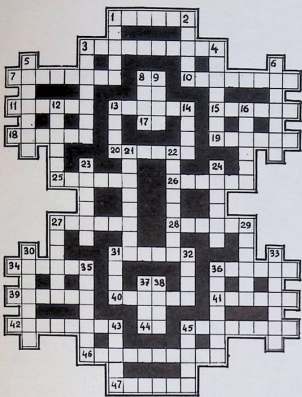
სარედაქციო კოლეგია: ანს ალავერდუაშვილი, ნუზარ პუხუხუხა (პეგ, მღენი), ზურაბ გოცვაძე, დანადა ვულაშვილი, აბონადლე შარაშიაძე, დომო ვალაქორია, იოსია სასონაძე, ბირო შოხიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი), ნოზარ შაბანაძე, სიმონ შაფრიაინი, ლინაა შურიკული, ზურაბ ვუხაშორი.

საქართველოს კ. 14-ლი გამოცემლობის ტანა. 280096, თბილისი, ლენინს ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი: 280096, თბილისი, ლენინს ქ. № 14, ტელეფონები: მოხარე რედაქტორის — 98-97-05, 98-81-81, პ. მგ. მღენის — 98-97-08, 98-88-05, გამოცემლობის — 98-97-92, 98-97-01, ვადაევა ასაყობად № 12. 85 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდო 11. 02. 88 წ. ქალულის ფორმატი 60x90/16, ფრაქტორი ნახტო უტრეტო 4. სადრესტო-საგამოცემლო თაბი 5,85, უტე-8097. ტარევი 150000. ეგწ. უე 02828.

თბილისში მსჯივრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებო.

«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x90/16, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 159,000 экз. Цена 20 коп.

ონი; 46. მდინარე ურალში; 45. სამჭურის; 40. სახელოსა და გვარის, სახელისა და მამის სახელის პირველი ასოები; 47. მომწამლებელი წიგნთიგება.

შვეულად: 1. ტირიფი, ანუ? 2. ამერკლებების მტეხ-სახელი; 8. სახის ან წაწმენის გამოსახლება; 3. შესახდობა გვერდლად; 4. ერთი სახელმწიფოს შეიარაღებული თავდასხმა სხვა ქვეყანაზე მისი დაპყრობის მიზნით; 5. სატიკარული ხასიათის მიხედვით სუსტი მხარეების გაყოფის მიზნით; 6. ვარულ ოპიის შტაბში (აშშ); 8. გარული ფრანკელი; 9. მიაღმწეველ ბუქსი; 12. ოანგარსკლავიდი ცის ავტარულ ნაწილში; 18. გურს ქალკი; 14. საქართველოს მდინარე; 16. XIX საუკუნის ქართული გაზეთი; 21. ელემენტარულ წრედში დენის ძალის და ძაბვის მარეგულირებელი ხელსაწყო; 22. რესტორნის, სასტუმროს ან სახლის მკურნა; 28. საზოგადოების უმადლესი წრეტილი; 27. სეტი, რომელსაც ევრდნობა შენობის ჰერა, ოაღი; 28. რისაზე სრულყოფის განსაზღვრება; 20. ციხე, ციხე-ციხელება; 21. რისაზე საფუძველი, საყრდენი; 22. მწიფის საზოგადოებრივი ინგლისში; 28. გერმანული ფეხბურთელი; 25. საქართველოს ერთ-ერთი კუბი; 26. ფერადი ზოლი ფორმის შავლის გვირდოლი ნიჭურე; 27. ზურფინის სონინი; 28. მადლუქლიანი კალკი; 43. თვალის ფერადი გარსი; 45. ხოფელი ქარხლის რაიონი.

შეადგინა ალ. გომრეზიშვილმა

ნეტა მისი გამძლეობა
და მოიზინა შეცა მქონდეს;
ქეო-ქიოთი დაღის სულ და
არ იღლებს არასოდეს.

არხელება ვაივარ,
არ კი ვაი — ვის,
ვიღერ არ ჩამოსვამენ,
არ ჩამოვალ ძირს.

თარგუმად: 1. ვაის განსხვავებული ტიპები; 8. იდურო ზემოქმედება ფართო მასზე; 7. რაიმე საგნების სია, რომელიც გარკვეული წესით არის შედგენილი; 10. ხანკის ერთგვარი შევლებური თამაში; 11. გაუშვლილი უკავილი; 18. კალის შენადნობი სპილენძთან, სურამთან და სხვა; 15. ავსტრალიის ქალაქი; 17. უკავილი; 18. ვაჭრისა; 19. ხან ან მტეი მუსიკალური ბეჭდის მარშიონული შერტირება; 20. რუსეთის მდინარე; 25. აზნაურის წოდება ესპანეთში; 26. რისაზე რიუ-

ლი და მნიშვნელოვანი მტარია; 27. გარკვეული ფრანკელი; 28. ამა თუ იმ პროფესიის აღმნიშვნელი ვაგრობანება სამურწრო საქმიანობისთვის; 21. იმარეგული და ქარსტიანი „სადროო“ წიგნების კრებულები; 24. დაიქმნილი საიდუმლო სიტყვა ან ფრაზა, რომელსაც იყენებენ თავისი-ანების გამოსაცნობად; 26. საქართველოს მდინარე; 28. სპორტის სახეობა; 40. ერთად აკონშული სურათების ილუსტრაციების კრებულები; 41. სახმადრე წოდებულები; 42. სოფელი თერქილის რაი-

პ ა მ ო ს ნ ა მ ა ი

ერთ მგალობელ ენას ვიცნობ,
აღვიღწე დგას, თანაც დაღის.
ტანთ აუცია არაფერი,
თავზე მჭურავს მუსარალი.

ბიჭუნავ, თვალმეხმარავ,
ვგაოხნი, გენაცვალეფი,
ამა მიზონარო, რასა აქვს
შველელე დიდი თვალეფი?

დროდადრო ცაზე ჰქვილი
ხან მრუდი, ხანაც სწორი
ციცხლოვანი და სწორი
უცხო სტუმარი შორი.
ფრინველი არვის გვეგონოთ,
და ერთსაც ვგეტყვით მხოლოდ:
მუდამ მშოყენ აქვს გაწვდილი
უზარმაზარი მოლო.

ზარადმანი

ცალი ხელის თითოა რიტხუა
მეტი ვინაა ერთიო, —
დასაწიფისში მტეცოა მეფის
წინა ზეგრა ერთვის,
ხოლო მუა თანშოვანი
წედმეტია ჩვენიო. —
სამხრად არაკალკო,
უფრო უფად ერთი!

ხან ზურმუხტისფრად ხასხებებს,
ხან თორაღ დაღმენტებს,
ხან ოროველის მანგებში
გაღაქცევა ბელტებში; —
ანანის იცდამეფოთ
ასო თვისათოდ ცრება.
მაშ, იმ სატლა ცსკოველის
სახელი მიზონარ, ეგება?

შ. აპირანაშვილი

**პოსტნი № 1-ში
მოთქმავებულ
„სხარკლიგებულ“**

ქარსკომრე

თარგუმად: 5. ღონღონი;
7. ტურნარი; 8. აფრესხალიში;
9. ლეწა; 11. კლეი; 12. აბურთი;
16. ოლიფი; 17. კომლი; 15.
ფორმისტი; 18. კრეწკელი; 20.
კვირა; 21. უწეია; 22. დქცივა;
25. ქალი; 28. აზია; 27. არაკალკო;
29. ქარსკოვი; 30. არტ-
მაიე.

შვეულად: 1. ტორბელი; 2.
პონი; 2. არხი; 4. კრავები;
6. ოარღი; 7. ტომი; 10. არტო-
მეტეია; 11. კონსტანტინე; 12.
პორტრეტო; 14. რასტრელი; 16.
ფილიპი; 17. კელსო; 20. კლა-
ვირა; 22. არაზონი; 23. დრამა;
24. არკი; 27. არხი; 28. ოტკა.

გამოსტანაბი

კვიპაროსი, დევი, კარტი,
ციციანოღლი, მგინტი, ომა,
უჩევა, ოკეანე, თეფი.

ანბარამეფი

ჩოგი-გოჭი,
კარო-კარო.

ამოსტანა

18 და 2 მანეთი.

წმინდა ღიმილი

— მარცხენა ხელისგული და მარჯვენა თვალი
მეჩაბება, ნება რას ნიშნავს?
— იმას, რომ ხელ-კიბი უნდა დავიანო.

— მარტივ დავებს და ღღის უნდა
მესთოდ ჩაუგონს.

— ღღის ოთხი ორიანი რატომ მიიღა?
— მარცხენა ფეხი ავადი და იმიტომ.

ბარათების გავა.

